

ธนาคารแห่งประเทศไทย

รายงานผลการสำรวจ ทักษะทางการเงินของไทย ปี 2563

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	1
1. บทนำ.....	3
1.1 ความเป็นมาของการสำรวจทักษะทางการเงิน	3
1.2 วัตถุประสงค์การสำรวจทักษะทางการเงิน	3
1.3 โครงสร้างแบบสำรวจ ขอบเขตการสำรวจ และแนวทางการวิเคราะห์ผล.....	4
1.3.1 โครงสร้างแบบสำรวจ.....	4
1.3.2 ขอบเขตการสำรวจ และการจำแนกกลุ่มตัวอย่าง	4
1.3.3 แนวทางการวิเคราะห์ผล	7
2. ผลสำรวจระดับทักษะทางการเงิน.....	8
2.1 ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ: ภาพรวมระดับประเทศ	8
2.1.1 ทักษะทางการเงินในภาพรวม.....	8
2.1.2 ทักษะทางการเงินกับสถานภาพ	12
2.2 ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ: ตามมิติช่วงวัย	15
3. บทวิเคราะห์พฤติกรรม.....	19
3.1 การออมเงิน.....	19
3.1.1 พัฒนาการจำนวนผู้มีเงินออม	19
3.1.2 แรงจูงใจ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการออมเงิน.....	20
3.1.3 การจัดสรรเงินออม.....	24
4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	28
ภาคผนวก	30
ภาคผนวก A: คำถามจากแบบสอบถามที่นำมาคิดคะแนนทักษะทางการเงิน ปี 2563	30
ภาคผนวก B: การวิเคราะห์สมการถดถอยเพื่อหาผลของสถานภาพต่อทิศทาง คะแนนทักษะทางการเงิน.....	35
ภาคผนวก C: ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ: ระดับภูมิภาค.....	37
ภาคผนวก D: การวิเคราะห์คำถามบริบทเรื่องการจ่ายชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตเงินสด	40

ตาราง

หน้า

ตารางที่ 1: ชุดคำถามแบบสำรวจทักษะทางการเงินปี 2563.....	4
ตารางที่ 2: แสดงเกณฑ์การพิจารณาคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง (รายภูมิภาค).....	7
ตารางที่ 3: ทิศทางความสัมพันธ์ของสถานภาพของบุคคลที่มีต่อทักษะทางการเงิน.....	14
ตารางที่ 4: แสดงความแตกต่างทางสถิติของคะแนนเฉลี่ยในแต่ละหัวข้อ จำแนกตามช่วงวัย.....	17

รูปภาพ

หน้า

รูปที่ 1: การจำแนกลักษณะกลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพและภูมิภาค 6 ด้าน.....	5
รูปที่ 2: พัฒนาการของระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ.....	8
รูปที่ 3: ร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านความรู้ทางการเงิน (รายข้อ).....	9
รูปที่ 4: เปรียบเทียบร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านความรู้ทางการเงิน (รายข้อ) ปี 2559 ปี 2561 และ ปี 2563.....	9
รูปที่ 5: ร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (รายข้อ).....	10
รูปที่ 6: เปรียบเทียบร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (รายข้อ) ปี 2559 ปี 2561 และ ปี 2563.....	10
รูปที่ 7: ร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านทัศนคติทางการเงิน (รายข้อ).....	11
รูปที่ 8: เปรียบเทียบร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านทัศนคติทางการเงิน (รายข้อ) ปี 2559 ปี 2561 และ ปี 2563.....	11
รูปที่ 9: คะแนนเฉลี่ยทักษะทางการเงิน และองค์ประกอบ จำแนกตามสถานภาพของบุคคล (ร้อยละ).....	13
รูปที่ 10: ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ จำแนกตามช่วงวัย (ร้อยละ).....	15
รูปที่ 11: พัฒนาการจำนวนผู้มีเงินออมเปรียบเทียบปี 2561 และ 2563.....	19
รูปที่ 12: จำนวนครัวเรือนที่ตอบแบบสอบถามเรื่องแรงจูงใจที่ให้ออมเงิน จำแนกตามช่วงวัย.....	20
รูปที่ 13: สัดส่วนของวัตถุประสงค์การออม จำแนกตามช่วงวัย.....	21
รูปที่ 14: เปรียบเทียบสัดส่วนของการคิดวางแผนเก็บออมไว้สำหรับยามชรา/เกษียณอายุ จำแนกตามช่วงวัย ปี 2561 และ ปี 2563.....	22
รูปที่ 15: เปรียบเทียบระยะเวลาที่อยู่ได้โดยใช้เงินออมที่สะสม หากต้องหยุดงานกะทันหัน จำแนกตามช่วงวัย ปี 2561 และ ปี 2563.....	23
รูปที่ 16: สัดส่วนของการจัดสรรเงินออมจำแนกตามช่วงวัย.....	24
รูปที่ 17: สัดส่วนผู้ใช้บริการบัตรเครดิตที่มีการชำระไม่เต็มจำนวนหรือล่าช้า จำแนกตามช่วงวัย.....	25
รูปที่ 18: ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ จำแนกตามพฤติกรรมการชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตเงินสด.....	26
รูปที่ 19: แสดงสัดส่วนของครัวเรือนที่ใช้บัตรเครดิต พฤติกรรมการชำระหนี้บัตรฯ และวิธีการแก้ปัญหาเมื่อเกิดเหตุการณ์จ่ายชำระหนี้บัตรฯ ล่าช้า.....	27

บทสรุปผู้บริหาร

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมด้านต่าง ๆ อาทิ หนี้สินภาคครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูง การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนและธุรกิจในวงกว้างยิ่งเน้นย้ำความสำคัญของการมีทักษะทางการเงินที่ดีอันจะเป็นภูมิคุ้มกันให้ประชาชนสามารถดูแลตนเองได้ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ดีจึงเป็นอีกหนึ่งบทบาทที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ให้ความสำคัญและดำเนินนโยบายมาโดยตลอด

ธปท. ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติในการสำรวจระดับทักษะทางการเงินของคนไทยตามกรอบของ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) อย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามพัฒนาการระดับทักษะทางการเงินของคนไทย โดยในปี 2563 เป็นการสำรวจครั้งที่ 8 ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างทุกจังหวัดทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 11,901 ครัวเรือน

ผลการสำรวจปี 2563 ในภาพรวมแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีพัฒนาการ**ระดับทักษะทางการเงินดีขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 71.0** ซึ่งสูงขึ้นกว่าการสำรวจครั้งก่อนในปี 2561 (ร้อยละ 66.2) และสูงกว่าค่าเฉลี่ยการสำรวจทักษะทางการเงินครั้งล่าสุดของ OECD ในปี 2563 (ร้อยละ 60.5) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้าน พบว่าคนไทยมีพัฒนาการดีขึ้นในทุกด้าน โดย**ความรู้ทางการเงินอยู่ที่ร้อยละ 62.9** (ร้อยละ 55.7 ในปี 2561) ปรับตัวดีขึ้นในทุกหัวข้อแต่ยังต้องเร่งส่งเสริมหัวข้อที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ ได้แก่ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน และมูลค่าเงินตามเวลา **ด้านพฤติกรรมทางการเงินอยู่ที่ร้อยละ 71.1** (ร้อยละ 67.8 ในปี 2561) โดยหัวข้อการบริหารจัดการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเงินไม่พอใช้มีคะแนนลดลง ซึ่งอาจสะท้อนผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 **ด้านทัศนคติทางการเงินอยู่ที่ร้อยละ 82.0** (ร้อยละ 78.0 ในปี 2561)

เมื่อพิจารณาระดับทักษะทางการเงินตามมิติช่วงวัยพบว่าทุกวัยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกด้านสอดคล้องกับภาพรวมของประเทศ โดย Gen Y มีระดับทักษะทางการเงินดีที่สุดในทุกด้านสอดคล้องกับภาพรวมของประเทศ โดย Gen Y มีระดับทักษะทางการเงินดีที่สุดเมื่อเทียบกับวัยอื่นเนื่องจากมีคะแนนด้านความรู้และพฤติกรรมทางการเงินสูง แต่มีทัศนคติทางการเงินค่อนข้างต่ำ รองลงมาคือ Gen X โดยทัศนคติทางการเงินเป็นหัวข้อที่มีคะแนนสูงสุดเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่น Gen Z มีระดับทักษะทางการเงินค่อนข้างต่ำ โดยมีคะแนนด้านพฤติกรรมและทัศนคติทางการเงินน้อยที่สุดในทุกช่วงวัยแต่มีพัฒนาการของระดับทักษะทางการเงินดีขึ้นมากเมื่อเทียบกับคะแนนปี 2561 โดยเฉพาะด้านความรู้และพฤติกรรมทางการเงิน และ Gen Baby Boomer ขึ้นไป มีระดับทักษะทางการเงินต่ำที่สุดโดยมีคะแนนด้านรู้น้อยกว่าช่วงวัยอื่น

เมื่อพิจารณาระดับทักษะทางการเงินตามมิติสถานภาพพบว่ากลุ่มที่มีระดับทักษะทางการเงินดีกว่ากลุ่มอื่น ได้แก่ ผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อายุ 30 – 39 ปี อาชีพลูกจ้างรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ (ทั้งที่ยังมีสถานภาพการทำงานอยู่และเกษียณอายุแล้ว) ในขณะที่ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย สถานภาพไม่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ เช่น คนป่วย คนพิการ คนชรา เป็นกลุ่มที่ควรได้รับการส่งเสริมทักษะทางการเงินเป็นพิเศษเนื่องจากมีระดับดีน้อยกว่าสถานภาพอื่น ๆ

สำหรับการสำรวจพฤติกรรมกรรมการออมพบว่าสัดส่วนผู้มีเงินออมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 74.7 ในปี 2563 (จากร้อยละ 72.0 ในปี 2561) และคนส่วนใหญ่มีความตระหนักเรื่องการออมเงินเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน และการออมเพื่อการเกษียณแล้ว ซึ่งวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 น่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความจำเป็นของการเก็บสำรองเงินมากขึ้นโดยสัดส่วนคนที่ไม่ทราบสถานะเงินออมของตนเองอยู่ที่

ร้อยละ 32.8 (ปรับตัวดีขึ้นจากร้อยละ 44.3 ในปี 2561) อย่างไรก็ตาม มีเพียงร้อยละ 38 ที่มีเงินสำรองอยู่ได้เกิน 3 เดือนหากต้องหยุดงานกะทันหัน แสดงให้เห็นว่ายังมีความจำเป็นต้องส่งเสริมการออมให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ พบว่าคนส่วนใหญ่มีแรงจูงใจสำคัญในการออมมาจากการมีเป้าหมายหรือแผนที่ชัดเจนที่จะต้องใช้จ่ายเงินในอนาคต แต่มีเพียงร้อยละ 19.7 ที่จัดสรรเงินเพื่อออกก่อนนำเงินไปใช้จ่ายจึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้เป้าหมายการออมไม่สำเร็จ

จากผลการสำรวจดังกล่าวจึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกระดับทักษะทางการเงินของคนไทย ดังนี้

1. การส่งเสริมความรู้ทางการเงินพื้นฐานในรูปแบบที่เหมาะสมกับประชาชนแต่ละช่วงวัยผ่านช่องทางต่าง ๆ เน้นหัวข้อความรู้ที่เป็นจุดอ่อนของคนไทย ได้แก่ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน และมูลค่าเงินตามเวลา ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการออมและการลงทุน โดยควรเชื่อมโยงองค์ความรู้กับเหตุการณ์ในชีวิต ในรูปแบบการสื่อสารที่เข้าใจง่ายเพื่อให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์และสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง รวมถึงเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย

2. การส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงินโดยมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ผลสำรวจแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความตระหนักถึงรูปแบบพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสมแล้วแต่ยังต้องส่งเสริมให้เกิดการลงมือทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการปรับพฤติกรรมในระยะยาว โดยเฉพาะการบริหารรายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย การจัดสรรเงินเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ รวมถึงการเปรียบเทียบและศึกษาข้อมูลก่อนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงิน โดยการกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติจริงได้นั้นอาจใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์ข้อมูล behavioral insight รวมถึงประยุกต์ใช้ศาสตร์ต่าง ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม Gamification เพื่อให้เข้าใจและสามารถออกแบบเครื่องมือที่เหมาะสมกับประชาชนแต่ละกลุ่ม

3. ส่งเสริมวินัยทางการเงินเพื่อให้ประชาชนมีความพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ (Financial resilience)

เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนสามารถฟื้นตัวจากผลกระทบทางเศรษฐกิจหลังวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และพร้อมรับมือกับความไม่แน่นอนในอนาคต จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างบูรณาการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ เช่น การติดตามสถานะทางการเงินของตนเอง การบริหารจัดการการเงิน การไตร่ตรองก่อนใช้จ่าย การชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา การมีเงินออมเผื่อฉุกเฉิน การออมเงินในรูปแบบที่เหมาะสม และการตั้งเป้าหมายระยะยาว นอกจากนี้ ควรเร่งส่งเสริมทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการเงิน และรู้เท่าทันภัยทางการเงินในรูปแบบใหม่ ๆ

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาของการสำรวจทักษะทางการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะทางการเงินที่ดี โดยมีความรู้ พฤติกรรม และทัศนคติทางการเงินที่ดีที่จะช่วยให้บริหารจัดการการเงินส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม ธปท. จึงดำเนินการสำรวจทักษะทางการเงินอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2545¹ เพื่อติดตามพัฒนาการระดับทักษะทางการเงินของประชาชน รวมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนเพื่อใช้จัดทำนโยบายส่งเสริมความรู้ทางการเงินของประเทศไทย ทั้งนี้ การสำรวจทักษะทางการเงินในปี 2563 เป็นการสำรวจครั้งที่ 8 โดย ธปท. ดำเนินการร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ทำการสำรวจทุก 2-3 ปี ตามกรอบการสำรวจทักษะทางการเงินของ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) เพื่อให้ได้ผลสำรวจที่เป็นมาตรฐานและสามารถเปรียบเทียบในระดับสากลได้

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมด้านต่าง ๆ อาทิ หนี้ครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูง สังคมไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2564² ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนและธุรกิจในวงกว้างนับตั้งแต่ปี 2563 ดังนั้น การมีภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ดีจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ประชาชนไทยสามารถรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันได้ แม้ผลสำรวจครั้งล่าสุดปี 2561 แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีระดับทักษะทางการเงินทัดเทียมค่าเฉลี่ยของ OECD แต่ยังมีหลายประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ธปท. จึงกำหนดแผนยุทธศาสตร์³ ครอบคลุมนโยบายเชิงพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะทางการเงินที่ดีของคนไทย อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจของประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์การสำรวจทักษะทางการเงิน

1. ศึกษาและชี้วัดระดับทักษะทางการเงินของคนไทยผ่าน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน ตลอดจนพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนในแต่ละองค์ประกอบ พร้อมทั้งวิเคราะห์หาปัจจัยด้านสภาพและช่วงวัยของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อทักษะทางการเงิน
2. ติดตามพัฒนาการระดับทักษะทางการเงินของคนไทย โดยเปรียบเทียบกับผลการสำรวจในปี 2559 และปี 2561 รวมถึงเปรียบเทียบกับผลสำรวจของประเทศอื่น ๆ ที่เข้าร่วมโครงการสำรวจของ OECD ครั้งล่าสุด (ปี 2563)⁴
3. ศึกษาพฤติกรรมทางการเงินในบริบทของไทย โดยศึกษาเชิงลึกในเรื่องการออมเงินและการชำระหนี้ บัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตเงินสด เพื่อให้สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมทักษะทางการเงินที่เหมาะสมต่อไป

¹ ครั้งที่ 1-3 สำรวจในช่วงปี 2545 – 2553

ครั้งที่ 4 ปี 2556 ธปท. สำรวจร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยเป็นครั้งแรกที่ใช้แนวทางการสำรวจทักษะทางการเงินของ OECD (ฉบับปี 2553)

ครั้งที่ 5 ปี 2558 ธปท. จัดทำการสำรวจรอบพิเศษภายใต้โครงการ Advancing National Financial Literacy (เพิ่มจากการสำรวจตามปกติ)

โดยได้รับการสนับสนุนจาก Asia Development Bank (ADB) และดำเนินการภาคสนามโดยบริษัท จีเอฟเค มาร์เก็ตไวส์ จำกัด โดยใช้แนวทางการสำรวจของ OECD (ฉบับปี 2558)

ครั้งที่ 6-7 ปี 2559 และ 2561 ตามลำดับ ธปท. สำรวจร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยสำรวจทักษะทางการเงินตามแนวทางการสำรวจทักษะทางการเงินของ OECD (ฉบับปี 2558)

² ข้อมูลจากรายงานประจำปี 2563 สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย

³ แผนยุทธศาสตร์ 3 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2563 – 2565

⁴ เป็นคะแนนเฉลี่ยทักษะทางการเงินของ 26 ประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจทักษะทางการเงินกับ OECD ในปี 2563

1.3 โครงสร้างแบบสำรวจ ขอบเขตการสำรวจ และแนวทางการวิเคราะห์ผล

1.3.1 โครงสร้างแบบสำรวจ

ธปท. ใช้ชุดคำถามมาตรฐานของ OECD ฉบับล่าสุด ปี 2561 ในการสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2563 เพื่อให้การวัดระดับทักษะทางการเงินเป็นไปตามมาตรฐานสากล และสามารถเปรียบเทียบผลสำรวจของไทยกับประเทศอื่นที่เข้าร่วมการสำรวจกับ OECD ได้ โดยได้ปรับปรุงคำถามและตัวเลือกคำตอบในหัวข้อพฤติกรรมทางการเงินของปี 2563 ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทปัจจุบันยิ่งขึ้น โดยยังคงการคิดคะแนนทักษะทางการเงินเช่นเดียวกับฉบับก่อนหน้า (ปี 2558) กล่าวคือมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 21 คะแนน จากองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน 7 คะแนน พฤติกรรมทางการเงิน 9 คะแนน และทัศนคติทางการเงิน 5 คะแนน (รายละเอียดตามตารางที่ 1)

นอกจากนี้ ธปท. ยังเพิ่มข้อความบริบทไทยเพื่อความต่อเนื่องในการศึกษาและติดตามพฤติกรรมออม การจัดสรรเงิน และพฤติกรรมการจ่ายชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตเงินสด เพื่อให้เข้าใจรูปแบบพฤติกรรมทางการเงินของคนไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ กำหนดแนวทางการส่งเสริมความรู้ทางการเงินที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้คนไทยสามารถก้าวผ่านความท้าทายด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันได้

ตารางที่ 1: ชุดคำถามแบบสำรวจทักษะทางการเงินปี 2563

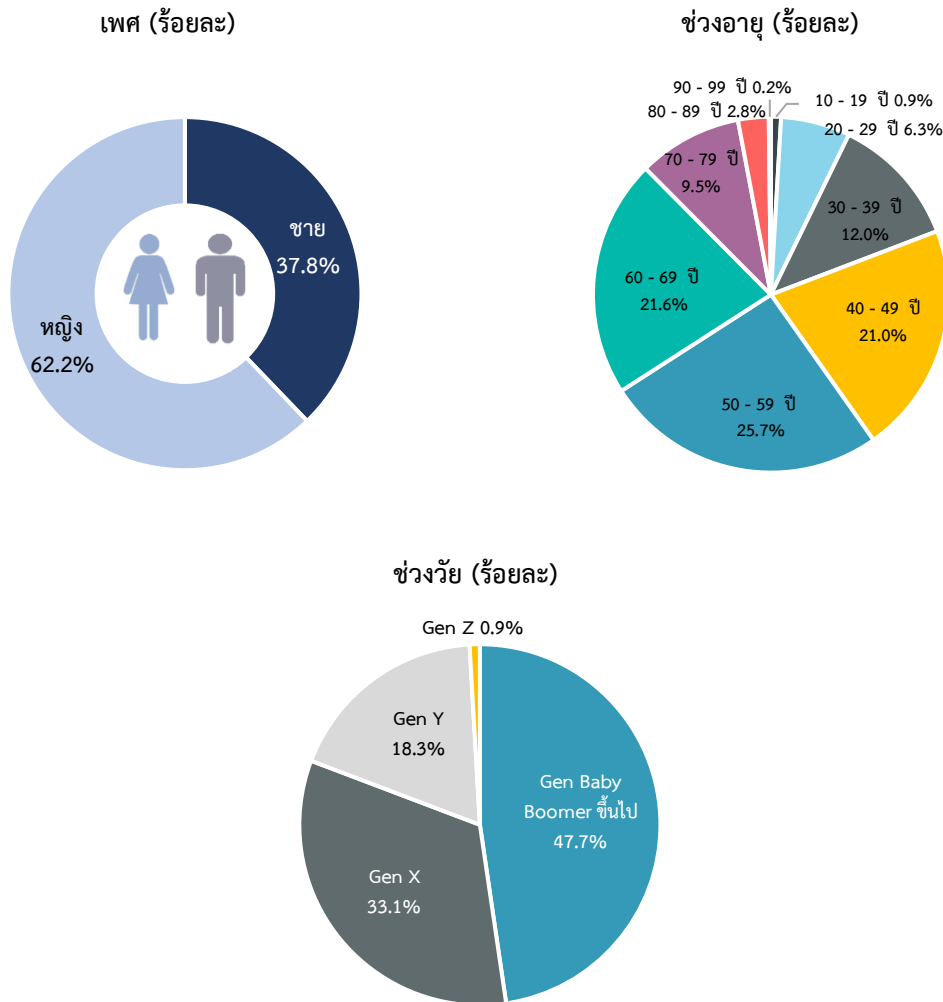
ทักษะทางการเงิน (21 คะแนน)		
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)
1. การหาร (ไม่คิดคะแนน)	1. ตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้	1. มีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ได้คิดวางแผนเพื่ออนาคต
2. มูลค่าของเงินตามกาลเวลา	2. เลือกวิธีการออมที่เหมาะสม	2. มีความสุขในการใช้เงินมากกว่าเก็บออมเพื่ออนาคต
3. คำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ	3. ไตร่ตรองก่อนซื้อ	3. มีเงินต้องใช้จ่ายอย่างเต็มที่
4. คำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก	4. ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา	
5. คำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น	5. ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด	
6. นิยามเงินเฟ้อ	6. ตั้งเป้าหมายระยะยาว	
7. ความเสี่ยงและผลตอบแทน	7. เปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ	
8. การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน	8. ไม่กู้เมื่อเงินไม่พอใช้	

1.3.2 ขอบเขตการสำรวจ และการจำแนกกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจครอบคลุมกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกของครัวเรือนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 11,901 ครัวเรือน โดยวิธีการสัมภาษณ์ผ่านการลงพื้นที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งอาศัยการสุ่มตัวอย่างเชิงสถิติเพื่อให้การกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างมีความใกล้เคียงกับการกระจายตัวของประชากรตามข้อมูลการสำมะโนประชากรล่าสุดของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2553

ทั้งนี้ การวิเคราะห์และรายงานผลการสำรวจจะจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพและภูมิภาค เป็น 6 ด้าน ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ช่วงวัย⁵ (Generation: Gen) ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิภาค (รายละเอียดตามรูปที่ 1)

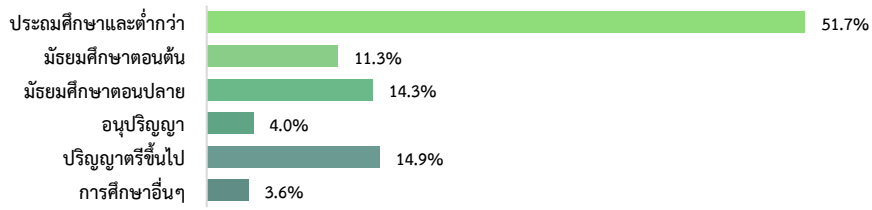
รูปที่ 1: การจำแนกลักษณะกลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพและภูมิภาค 6 ด้าน

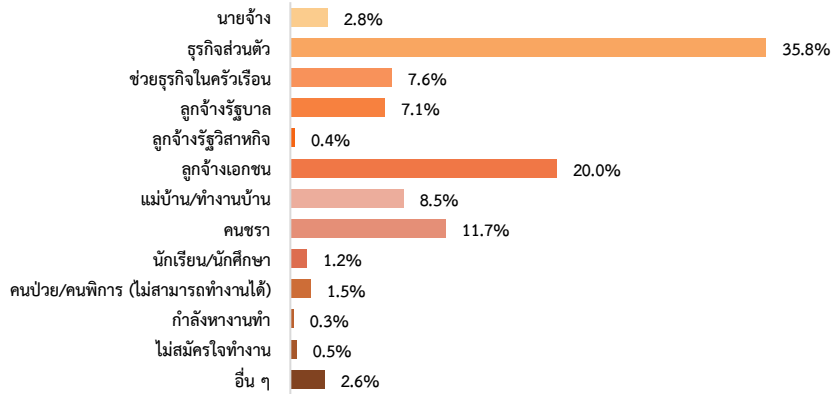
⁵ ช่วงวัยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 4 กลุ่ม อ้างอิงตามการวิเคราะห์โดย SCB Economic Intelligence Center (EIC) ตามข้อมูลของ UN (กลยุทธ์ มัดใจผู้บริโภค Gen Y, EIC, 2014. Link : <https://www.scbeic.com/th/detail/product/130>) ดังนี้

ช่วงวัย	ปีเกิด	อายุ ณ ปี 2563
Gen Baby Boomer ขึ้นไป	ผู้ที่เกิดก่อนปี 2509	ตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป
Gen X	ปี 2509 – 2523	40 – 54 ปี
Gen Y	ปี 2524 – 2543	20 – 39 ปี
Gen Z	ปี 2544 เป็นต้นไป	ต่ำกว่า 20 ปี

ระดับการศึกษา (ร้อยละ)

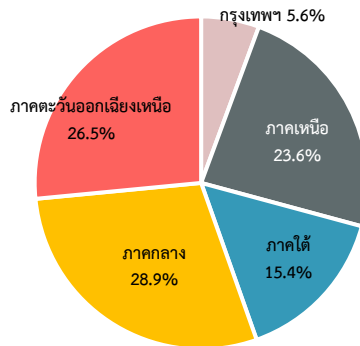

อาชีพ (ร้อยละ)

หมายเหตุ: อาชีพอื่น ๆ เช่น การรวมกลุ่ม ซึ่งคือกลุ่มคนที่มาร่วมกันทำงานในเชิงเศรษฐกิจ (ผลิตสินค้า/ บริการ) เกษียณอายุ

ภูมิภาค (ร้อยละ)

ที่มา: สํารวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ และคํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

1.3.3 แนวทางการวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ผลสำรวจทักษะทางการเงินในครั้งนี้ แบ่งวิธีการพิจารณาเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. การพิจารณาด้วยคะแนนเฉลี่ย

พิจารณาโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean หรือค่า Mean) และการคำนวณสัดส่วนร้อยละของคะแนนเต็ม เพื่อวิเคราะห์ระดับคะแนนทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ

ทั้งนี้ การวิเคราะห์โดยใช้คะแนนเฉลี่ยจะพิจารณาใน 3 มุมมอง ได้แก่ 1) วิเคราะห์ระดับทักษะทางการเงินปี 2563 ซึ่งรวมถึงการพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อน 2) ศึกษาพัฒนาการระดับทักษะทางการเงิน โดยเปรียบเทียบผลการสำรวจระหว่างปี 2563 กับปี 2561 และปี 2559⁶ และ 3) เปรียบเทียบระดับทักษะทางการเงินของคนไทยกับประเทศอื่นที่เข้าร่วมโครงการสำรวจของ OECD ในปี 2563 (การเปรียบเทียบอาจมีข้อจำกัดเนื่องจากวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างทางสถิติและวิธีการเก็บข้อมูล⁷)

2. การพิจารณาด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression analysis)

พิจารณาโดยใช้สมการถดถอยเพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีแนวโน้มจะมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะทางการเงิน รวมทั้งระดับความสัมพันธ์ที่ปัจจัยต่าง ๆ มีต่อระดับทักษะทางการเงิน

3. การพิจารณาตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง (Minimum targeted score)

พิจารณาโดยใช้เกณฑ์คะแนนทักษะทางการเงินที่คาดหวัง เพื่อให้ทราบถึงการกระจายตัวของคะแนนระดับทักษะทางการเงินของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคว่ามีผู้ที่ตอบถูกต้องตามเกณฑ์คะแนนที่พึงประสงค์เป็นสัดส่วนเท่าใด⁸ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2: แสดงเกณฑ์การพิจารณาคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง (รายภูมิภาค)

เกณฑ์ (คะแนนเต็ม)	คะแนนที่คาดหวัง
ทักษะทางการเงิน (21 คะแนน)	> 14
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	≥ 5
พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	≥ 6
ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)	> 3
ที่มา: การกำหนดเกณฑ์คะแนนของรายงาน OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies, OECD, 2020	

⁶ มีข้อจำกัดในการเปรียบเทียบคะแนนในหัวข้อพฤติกรรมทางการเงิน เนื่องจากความแตกต่างของชุดคำถาม OECD ฉบับปี 2558 ที่ใช้สำรวจปี 2559 และ 2561 และ ชุดคำถาม OECD ฉบับปี 2561 ที่ใช้สำรวจปี 2563

⁷ OECD กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 1,000 ตัวอย่าง ซึ่งในการสุ่มตัวอย่างทางสถิติแม้จะสะท้อนการกระจายตัวของประชากรของแต่ละประเทศแต่ก็อาจไม่ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ นอกจากนี้ วิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ เช่น การลงพื้นที่สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และการสำรวจผ่านช่องทางออนไลน์ อาจมีผลต่อคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่มีผลต่อระดับทักษะทางการเงิน

⁸ นิยามและเกณฑ์ในการกำหนดคะแนนที่คาดหวัง อ้างอิงจาก (1) รายงาน Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study ปี 2012 (2) รายงาน OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies ปี 2020

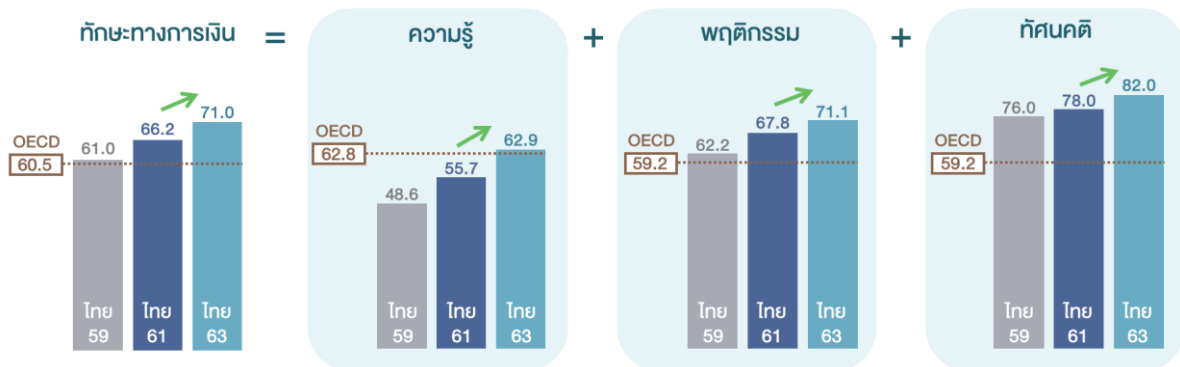
2. ผลสำรวจระดับทักษะทางการเงิน

2.1 ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ: ภาพรวมระดับประเทศ

2.1.1 ทักษะทางการเงินในภาพรวม

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 11,901ครัวเรือน ในปี 2563 พบว่า **คนไทยมีระดับคะแนนทักษะทางการเงิน (Financial Literacy: FL) เฉลี่ยอยู่ที่ 14.9 คะแนน** จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.0 ซึ่งสูงชันกว่าปี 2559 (ร้อยละ 61.0) และปี 2561 (ร้อยละ 66.2) รวมทั้งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD (ร้อยละ 60.5)⁹ ทั้งนี้ หากพิจารณาองค์ประกอบของทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน พบว่า **คนไทยมีพัฒนาการ ดีขึ้นในทุกด้าน** (รายละเอียดตามรูปที่ 2) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รูปที่ 2: พัฒนาการของระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ

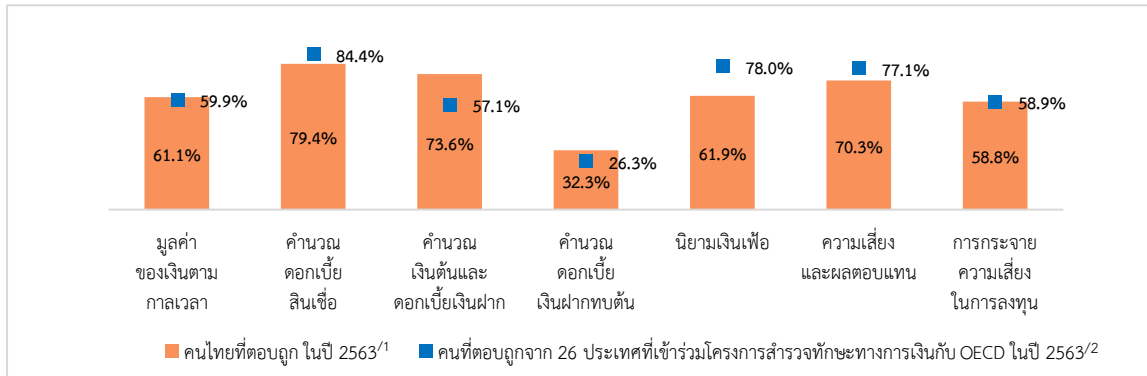

ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

- ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge: FK):** คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้อยู่ที่ 4.4 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 62.9 ซึ่งปรับตัวดีขึ้นจากปี 2561 (ร้อยละ 55.7) เนื่องจากคนไทยมีความเข้าใจเรื่องการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน (Diversification) และความเสี่ยงและผลตอบแทน (High risk, High return) มากขึ้น ทั้งนี้ หัวข้อที่คนไทยมีความเข้าใจดีที่สุดคือ การคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ และหัวข้อที่เป็นจุดอ่อนซึ่งคนไทยได้คะแนนน้อยที่สุด 3 อันดับแรก คือ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน (Diversification) และมูลค่าเงินตามเวลา และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย OECD พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ของคนไทยยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD โดยเฉพาะในเรื่องนิยามเงินเพื่อ ความเสี่ยงและผลตอบแทน (High risk, High return) และการคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ (รายละเอียดตามรูปที่ 3)

⁹ เป็นคะแนนเฉลี่ยทักษะทางการเงินของ 26 ประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจทักษะทางการเงินกับ OECD ในปี 2563

รูปที่ 3: ร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านความรู้ทางการเงิน (รายชื่อ)

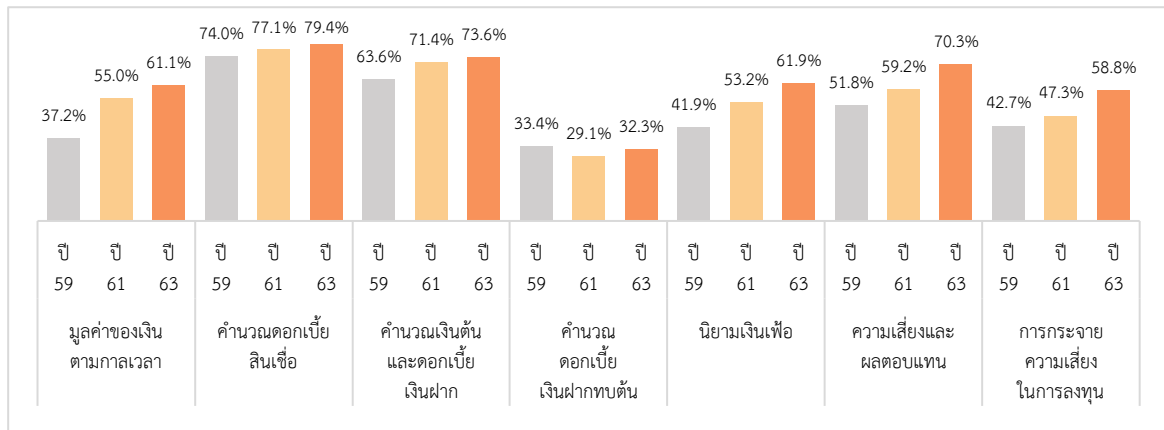

ที่มา: 1. สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวนโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

2. รายงาน OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy, OECD, 2020

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาพัฒนาการด้านความรู้ทางการเงิน พบว่า ปี 2563 คนไทยมีคะแนนเพิ่มขึ้นมากกว่าการสำรวจระดับทักษะทางการเงินปี 2561 ในทุกหัวข้อ โดยเฉพาะเรื่องการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน (Diversification) ความเสี่ยงและผลตอบแทน (High risk, High return) และนิยมเงินเพื่อ เป็นเรื่องที่คนมีความเข้าใจเพิ่มขึ้นมากที่สุด ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.56 ร้อยละ 11.12 และร้อยละ 8.73 ตามลำดับ ขณะที่เรื่องการคำนวณดอกเบี้ยสินเชื่อและการคำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก เป็นเรื่องที่คนไทยมีความเข้าใจเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด ซึ่งเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2.23 และ ร้อยละ 2.26 ตามลำดับ (รายละเอียดตามรูปที่ 4)

รูปที่ 4: เปรียบเทียบร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านความรู้ทางการเงิน (รายชื่อ) ปี 2559 ปี 2561 และ ปี 2563

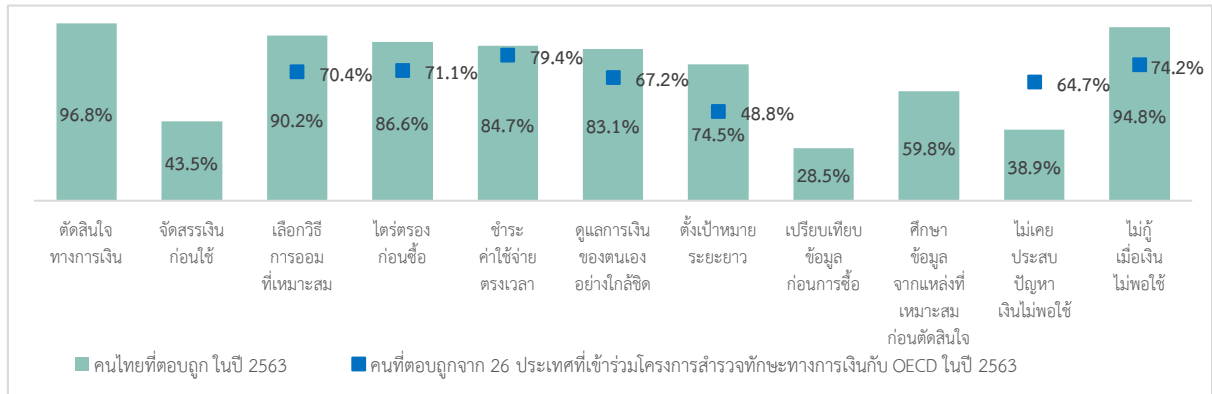

ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวนโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

• **พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior: FB):** คะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมอยู่ที่ 6.4 คะแนน จากคะแนนเต็ม 9 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.1 ซึ่งปรับตัวดีขึ้นจากปี 2559 (ร้อยละ 62.2) และ ปี 2561 (ร้อยละ 67.8) รวมทั้งสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ค่อนข้างมาก (ร้อยละ 59.2) โดยพฤติกรรมที่คนไทยทำได้ดีที่สุด คือ การตัดสินใจทางการเงินด้วยตนเอง ส่วนหัวข้อที่คนไทยทำคะแนนได้ดีน้อยที่สุด 3 อันดับแรก คือ การเปรียบเทียบข้อมูลผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเงินไม่พอใช้ และการจัดสรรเงินก่อนใช้โดยปัญหาเงินไม่พอใช้ยังเป็นหัวข้อที่คนไทยได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD¹⁰ ด้วย (รายละเอียดตามรูปที่ 5)

¹⁰ OECD ไม่ได้เปิดเผยคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงินของหัวข้อ ต่อไปนี้ 1) ตัดสินใจทางการเงิน 2) จัดสรรเงินก่อนใช้ 3) เปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อ และ 4) ศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ จึงทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบกับคะแนนของไทยได้ครบทุกหัวข้อ

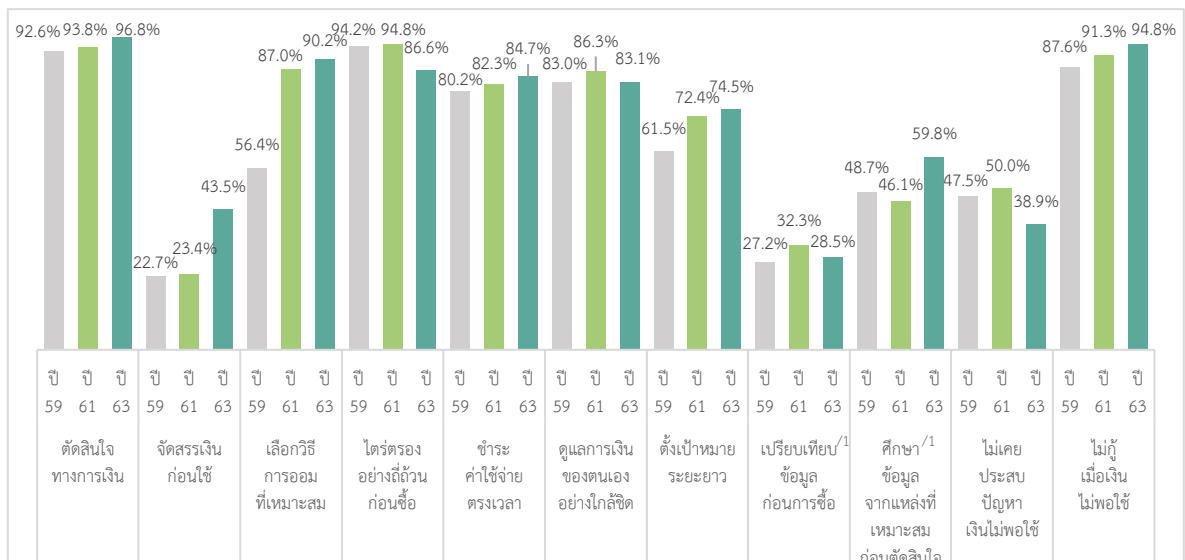
รูปที่ 5: ร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (รายข้อ)

ที่มา: 1. สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย
2. รายงาน OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy, OECD, 2020

เมื่อพิจารณาพัฒนาการรายข้อพบว่า ปี 2563 คนไทยมีพฤติกรรมทางการเงินดีขึ้นกว่าปี 2561 ในหลายหัวข้อ โดยมีพฤติกรรมจัดสรรเงินก่อนใช้มากขึ้น แม้จะเป็นหัวข้อที่ควรได้รับการส่งเสริมแต่มีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.1 และสามารถศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.6 ส่วนหัวข้อที่คะแนนปรับตัวลงมากที่สุด 2 อันดับแรก คือ การบริหารจัดการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเงินไม่พอใช้ ซึ่งอาจสะท้อนผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจที่ครัวเรือนเผชิญในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการไตร่ตรองก่อนซื้อ โดยคะแนนปรับตัวลงร้อยละ 11.2 และ 8.2 ตามลำดับ (รายละเอียดตามรูปที่ 6)

รูปที่ 6: เปรียบเทียบร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (รายข้อ) ปี 2559 ปี 2561 และ ปี 2563

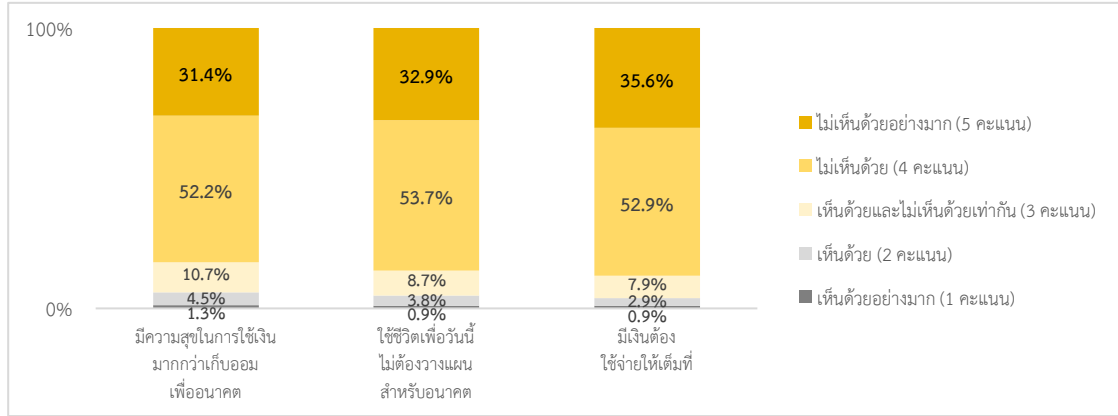

ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: มีความแตกต่างของคำถามและตัวเลือกคำตอบระหว่างแบบสอบถาม OECD ฉบับปี 2558 ที่ใช้สำรวจในปี 2559 และ 2561 และ ฉบับปี 2561 ที่ใช้สำรวจในปี 2563

- **ทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitude: FA):** คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติอยู่ที่ 4.1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.0 ซึ่งปรับตัวดีขึ้นจากปี 2559 (ร้อยละ 76.0) และปี 2561 (ร้อยละ 78.0) รวมทั้งยังมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD¹¹ ค่อนข้างมาก (ร้อยละ 59.2) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คนไทยมีทัศนคติทางการเงินดีในทุกหัวข้อโดยเฉพาะเรื่องการคิดก่อนใช้ (รายละเอียดตามรูปที่ 7)

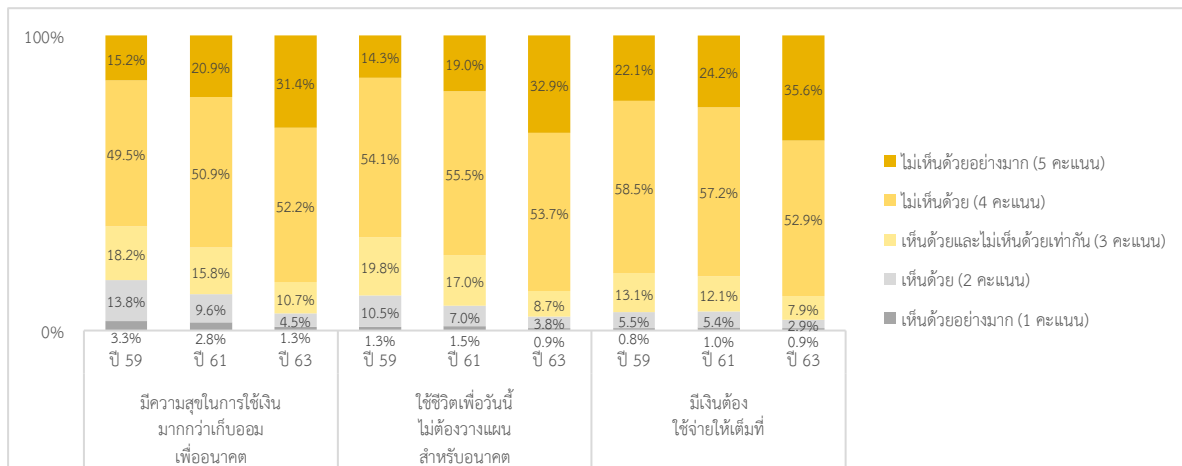
รูปที่ 7: ร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านทัศนคติทางการเงิน (รายข้อ)

ที่มา: สํารวจโดยสํานักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนด้านทัศนคติทางการเงินในรอบสำรวจ 3 ครั้งที่ผ่านมาจะพบว่า คะแนนเฉลี่ยของคนไทยอยู่ในระดับสูงมาโดยตลอด และยังคงมีพัฒนาการดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยหัวข้อการวางแผนเพื่ออนาคตในระยะยาวเป็นหัวข้อที่มีพัฒนาการจากปี 2561 มากที่สุด กล่าวคือ มีผู้ตอบไม่เห็นด้วยอย่างมากและไม่เห็นด้วยต่อคำถาม “ใช้ชีวิตเพื่อวันนี้ ไม่ต้องวางแผนสำหรับอนาคต” เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 74.5 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 86.6 ในปี 2563 ซึ่งอาจตีความได้ว่าสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางรายได้จากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทางการเงินในระยะยาวเพื่อให้พร้อมรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (รายละเอียดตามรูปที่ 8)

รูปที่ 8: เปรียบเทียบร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านทัศนคติทางการเงิน (รายข้อ) ปี 2559 ปี 2561 และ ปี 2563

ที่มา: สํารวจโดยสํานักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

¹¹ OECD ไม่ได้เปิดเผยคะแนนทัศนคติทางการเงินเป็นรายข้อ จึงไม่สามารถเปรียบเทียบคะแนนด้านทัศนคติรายข้อของไทยกับ OECD ได้

2.1.2 ทักษะทางการเงินกับสถานภาพ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง (ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ) กับระดับทักษะทางการเงินจะพิจารณาจากการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย และการวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression analysis) ดังนี้

1. การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย (รายละเอียดตามรูปที่ 9)

1) **เพศ:** เพศหญิงมีระดับทักษะทางการเงินสูงกว่าเพศชายเล็กน้อย เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า เพศหญิงมีระดับพฤติกรรมและทัศนคติทางการเงินที่สูงกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายมีความรู้ทางการเงินสูงกว่าเพศหญิง โดยในแต่ละองค์ประกอบไม่ได้มีคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างกันมากนัก

2) **ช่วงอายุ:** ผู้ที่มีอายุในช่วง 30-39 ปี มีระดับทักษะทางการเงินที่สูงกว่าช่วงอายุอื่น โดยมีระดับความรู้และพฤติกรรมทางการเงินดีที่สุดในขณะที่ช่วงอายุ 40-59 ปี มีทัศนคติทางการเงินดีที่สุดใน อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีอายุในช่วง 90-99 ปี มีระดับทักษะทางการเงินต่ำที่สุดในองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน

3) **ระดับการศึกษา:** ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีทักษะทางการเงินที่สูงกว่าระดับการศึกษาอื่น โดยมีระดับความรู้และพฤติกรรมทางการเงินดีที่สุดในขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาตรีมีทัศนคติทางการเงินดีที่สุดใน ซึ่งมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเพียงเล็กน้อย กล่าวได้ว่าระดับทักษะทางการเงินจะสูงขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เนื่องจากความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่ดีกว่า อย่างไรก็ตาม คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินไม่ได้แตกต่างกันมากนักในแต่ละระดับการศึกษา

4) **อาชีพ:** ลูกจ้างรัฐบาลมีระดับทักษะทางการเงินสูงกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากมีทัศนคติทางการเงินและความรู้ทางการเงินดีที่สุดในขณะที่กลุ่มอาชีพอื่น ๆ¹² มีระดับความรู้ทางการเงินที่สูงใกล้เคียงกับลูกจ้างรัฐบาล ส่วนกลุ่มลูกจ้างรัฐวิสาหกิจมีพฤติกรรมทางการเงินดีที่สุดใน อย่างไรก็ตาม คนป่วย คนพิการ และคนชรา เป็นกลุ่มที่มีระดับทักษะทางการเงินต่ำที่สุด โดยมีระดับความรู้และพฤติกรรมทางการเงินต่ำกว่ากลุ่มอื่นค่อนข้างมาก

¹² ร้อยละ 90 ของกลุ่มอาชีพอื่น ๆ เป็นผู้เกษียณอายุ (60 ปีขึ้นไป) โดยส่วนใหญ่เป็นอดีตลูกจ้างรัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ

รูปที่ 9: คะแนนเฉลี่ยทักษะทางการเงิน และองค์ประกอบ จำแนกตามสถานภาพของบุคคล (ร้อยละ)

ที่มา: สํารวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

2. การวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression analysis)

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเพื่อดูผลของสถานภาพต่อทิศทางคะแนนทักษะทางการเงิน พบว่ากลุ่มที่มีระดับทักษะทางการเงินดีกว่ากลุ่มอื่น ได้แก่ ผู้ที่ระดับการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป อยู่ในกลุ่มอาชีพลูกจ้างรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ (ทั้งที่ยังมีสถานภาพการทำงานอยู่และเกษียณอายุแล้ว) นายจ้าง ส่วนกลุ่มที่มีระดับทักษะทางการเงินไม่ดีเท่าที่ควรคือ กลุ่มผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย สถานภาพไม่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ เช่น ผู้ชรา คนป่วย/พิการ แม่บ้าน อยู่ระหว่างการหางานรวมถึงผู้ที่ไม่สมัครใจทำงาน ทั้งนี้ ผลวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอย ยังสอดคล้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินและสถานภาพโดยใช้คะแนนเฉลี่ย (รายละเอียดตามตารางที่ 3 และข้อมูลเพิ่มเติมตามภาคผนวกที่ B)

ตารางที่ 3: ทิศทางความสัมพันธ์ของสถานภาพของบุคคลที่มีต่อทักษะทางการเงิน

เพศ	ช่วงอายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	ภาค
ชาย (Ref.)	10-19 ปี (-)*	ปริญญาตรีขึ้นไป (+)***	นายจ้าง (+)***	กรุงเทพฯ (Ref.)
หญิง (+)	20-29 ปี (+)***	อนุปริญญา (+)***	ธุรกิจส่วนตัว (+)*	เหนือ (-)***
	30-39 ปี (+)***	มัธยมศึกษาตอนปลาย (Ref.)	ช่วยธุรกิจในครัวเรือน (+)	กลาง (-)***
	40-49 ปี (+)***	มัธยมศึกษาตอนต้น (-)***	ลูกจ้างรัฐบาล (+)***	ตะวันออกเฉียงเหนือ (-)***
	50-59 ปี (Ref.)	ประถมศึกษาและต่ำกว่า (-)***	ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ (+)***	ใต้ (-)***
	60-69 ปี (-)***	อื่น ๆ เช่น ไม่ได้รับการศึกษา	ลูกจ้างเอกชน (Ref)	
	70-79 ปี (-)***	อย่างเป็นทางการ (-)***	แม่บ้าน/ทำงานบ้าน (-)	
	80-89 ปี (-)***		นักเรียน/นักศึกษา (+)	
	90-99 ปี (-)***		คนชรา (-)***	
			คนป่วย/คนพิการ (-)***	
			กำลังหางานทำ (-)	
			ไม่สมัครใจทำงาน (-)	
			อื่น ๆ (+)***	
<p>หมายเหตุ:</p> <p>*** สถานภาพของบุคคลที่มีต่อคะแนนทักษะทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99</p> <p>** สถานภาพของบุคคลที่มีต่อคะแนนทักษะทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95</p> <p>* สถานภาพของบุคคลที่มีต่อคะแนนทักษะทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90</p> <p>1. เครื่องหมาย (+) และ (-) แสดงทิศทางความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ กับคะแนนทักษะทางการเงิน โดย (+) แสดงทิศทางความสัมพันธ์กับคะแนนทักษะทางการเงินที่เพิ่มขึ้น (-) แสดงทิศทางความสัมพันธ์กับคะแนนทักษะทางการเงินที่ลดลง</p> <p>2. Benchmark ที่ใช้ในการเปรียบเทียบ (Reference variables: Ref.) ได้แก่ เพศชาย ช่วงอายุ 50-59 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีพ ลูกจ้างเอกชน และภูมิภาคกรุงเทพฯ</p>				

ที่มา: สํารวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

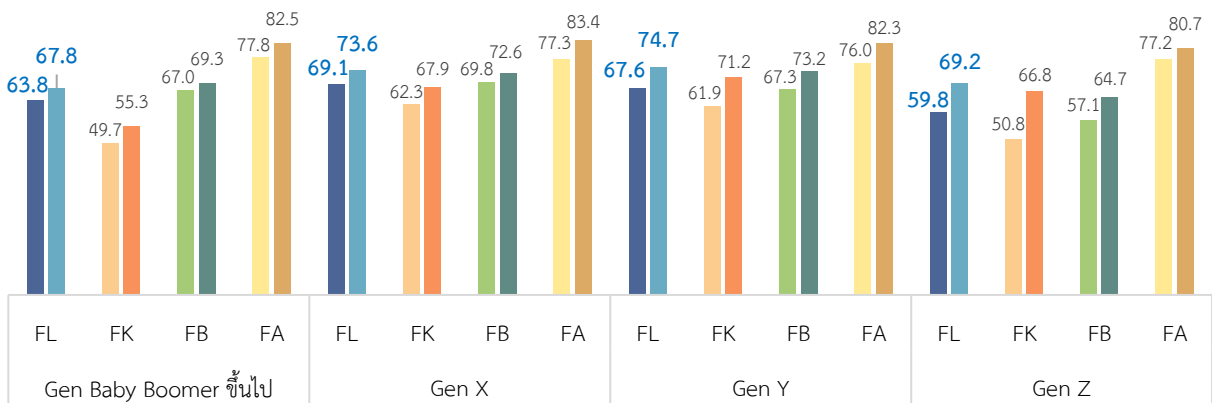
2.2 ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ: ตามมิติช่วงวัย

การศึกษาระดับทักษะทางการเงินตามช่วงวัยใช้วิธีวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในแต่ละหัวข้อของแต่ละช่วงวัย รวมทั้งทดสอบนัยสำคัญทางสถิติกับคะแนนเฉลี่ยภาพรวมของประเทศ และคะแนนเฉลี่ย OECD เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการทางการเงินรวมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละกลุ่ม

ทั้งนี้ ในภาพรวมพบว่า ทุกช่วงวัยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าผลสำรวจปี 2561 ในทุกด้านสอดคล้องกับภาพรวมของประเทศ โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้ (รายละเอียดตามรูปที่ 10)

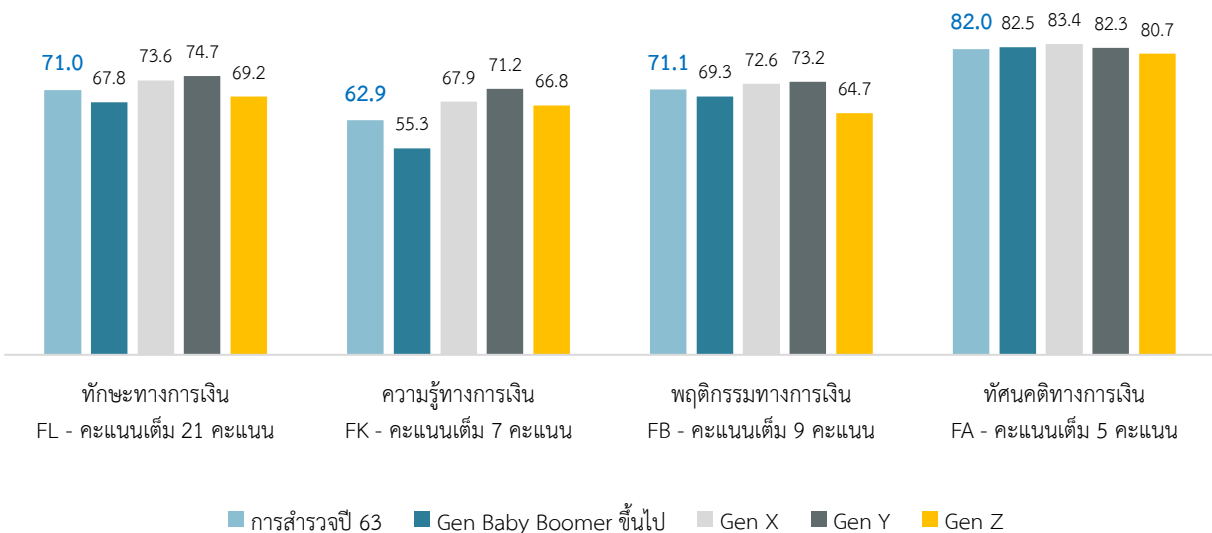
รูปที่ 10: ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ จำแนกตามช่วงวัย (ร้อยละ)

รูปที่ 10.1: พัฒนาการของระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ จำแนกตามช่วงวัยเมื่อเปรียบเทียบกับผลสำรวจในปี 2561

กราฟแท่งด้านซ้าย - ผลสำรวจทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ ปี 2561 / กราฟแท่งด้านขวา - ผลสำรวจทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ ปี 2563

รูปที่ 10.2: ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ จำแนกตามช่วงวัย เมื่อเปรียบเทียบกับภาพรวมของประเทศในปี 2563

ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

- **Gen Baby Boomer** ขึ้นไป มีระดับทักษะทางการเงินต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่น โดยอยู่ที่ร้อยละ 67.8 **ด้านความรู้ทางการเงิน** ช่วงวัยนี้มีความรู้ต่ำกว่าช่วงวัยอื่น ๆ โดยอยู่ที่ร้อยละ 55.3 ซึ่งมีพัฒนาการดีขึ้นในทุกหัวข้อ โดยเฉพาะหัวข้อความเสี่ยงและผลตอบแทน การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน อย่างไรก็ตาม ยังควรส่งเสริมความรู้ในทุกหัวข้ออย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหัวข้อนิยามเงินเพื่อ ความเสี่ยงและผลตอบแทน คำานวดอกเบี้ยสินเชื่อ เพื่อให้ทัดเทียมกับช่วงวัยอื่น ๆ รวมถึงระดับสากล **ด้านพฤติกรรมทางการเงิน** ค่อนข้างต่ำอยู่ที่ร้อยละ 69.3 อย่างไรก็ตาม ช่วงวัยนี้ประสบปัญหาเงินไม่พอใช้น้อยกว่าช่วงวัยอื่น และมีแนวโน้มไม่กู้เงินเมื่อประสบเหตุการณ์ดังกล่าว ส่วนหัวข้อที่ควรได้รับการพัฒนาคือการเปรียบเทียบและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงิน อีกทั้งควรได้รับการส่งเสริมด้านการบริหารจัดการเงินในภาพรวม เช่น การจัดสรรเงิน การดูแลเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้ในช่วงหลังเกษียณอายุ **ด้านทัศนคติทางการเงิน** ค่อนข้างดีอยู่ที่ร้อยละ 82.5 โดยควรส่งเสริมทัศนคติด้านการวางแผนและจัดสรรเงินหลังเกษียณเพื่อให้สามารถบริหารจัดการเงินออมที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรองรับภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่มักเพิ่มขึ้นตามช่วงวัย เช่น ค่ารักษาพยาบาล

- **Gen X** มีระดับทักษะทางการเงินค่อนข้างดีอยู่ที่ร้อยละ 73.6 **ด้านความรู้ทางการเงิน** ช่วงวัยนี้มีความรู้ในระดับค่อนข้างสูง อยู่ที่ร้อยละ 67.9 ซึ่งมีพัฒนาการโดยรวมดีขึ้นในทุก ๆ หัวข้อ โดยเฉพาะเรื่องการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน ความเสี่ยงและผลตอบแทน อย่างไรก็ตาม ยังมีบางหัวข้อที่ควรส่งเสริมความรู้ให้เทียบเท่าระดับสากลโดยเฉพาะหัวข้อนิยามเงินเพื่อ และความเสี่ยงและผลตอบแทน **ด้านพฤติกรรมทางการเงิน** ค่อนข้างดีอยู่ที่ ร้อยละ 72.6 ซึ่งน้อยกว่า Gen Y เพียงเล็กน้อย โดยช่วงวัยนี้ให้ความสำคัญกับการตั้งเป้าหมายระยะยาวและมีพฤติกรรมทางการเงินในภาพรวมดี แต่มีแนวโน้มประสบปัญหาเงินไม่พอใช้ และเลือกกู้เงินเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวมากกว่าช่วงวัยอื่น ซึ่งอาจเป็นเพราะผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และคนช่วงวัยนี้มักเป็นผู้รับผิดชอบด้านการเงินในมิติต่าง ๆ ของตนเองและครอบครัวจึงอาจได้รับผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์ดังกล่าว **ด้านทัศนคติทางการเงิน** ช่วงวัยนี้มีทัศนคติสูงกว่าวัยอื่นในทุกหัวข้อ โดยมีคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 83.4 อย่างไรก็ตาม ทัศนคติด้านการออมเงินยังเป็นหัวข้อที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้เพื่อให้พร้อมรองรับการเกษียณอายุ และค่าใช้จ่ายของครัวเรือน

- **Gen Y** มีระดับทักษะทางการเงินอยู่ที่ร้อยละ 74.7 ซึ่งสูงกว่าช่วงวัยอื่น โดยเฉพาะด้าน**ความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน** **ด้านความรู้ทางการเงิน** ช่วงวัยนี้มีความรู้สูงที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่น อยู่ที่ร้อยละ 71.2 ซึ่งมีพัฒนาการดีขึ้นในทุก ๆ หัวข้อ โดยเฉพาะเรื่องความเสี่ยงและผลตอบแทน การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน มูลค่าเงินตามเวลา อย่างไรก็ตาม ควรส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมในเรื่องนิยามเงินเพื่อให้เทียบเท่าระดับสากล **ด้านพฤติกรรมทางการเงิน** มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าช่วงวัยอื่น อยู่ที่ร้อยละ 73.2 โดยมีพัฒนาการเรื่องการจัดสรรเงินและการศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงินค่อนข้างมาก ส่วนหนึ่งอาจมีสาเหตุจากคนวัยนี้มีความถนัดด้านการใช้งานเทคโนโลยีต่างๆ และนิยมศึกษาข้อมูลด้วยตนเองก่อนเลือกซื้อสินค้าและบริการ¹³ ทั้งนี้ ควรส่งเสริมพฤติกรรมด้านการไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการใช้เงินเกินตัว และก่อนนี้บริโภคโดยไม่จำเป็นในอนาคต **ด้านทัศนคติทางการเงิน** อยู่ที่ร้อยละ 82.3 ซึ่งรองลงมาจาก Gen X เพียงเล็กน้อย โดยคนในช่วงวัยนี้เป็นวัยที่เข้าสู่ตลาดแรงงานและเริ่มสร้างความมั่นคงในชีวิต จึงควรได้รับการส่งเสริมทัศนคติด้านการออมเงินและวางแผนระยะยาวเพื่อให้สามารถบริหารจัดการเงินได้อย่างเหมาะสม

¹³ วารสารเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2562, สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
https://www.nesdc.go.th/download/article/article_20191016113744.pdf

- **Gen Z** มีระดับทักษะทางการเงินที่ต่ำกว่าช่วงวัย Gen X และ Gen Y โดยอยู่ที่ร้อยละ 69.2

ด้านความรู้ทางการเงิน ช่วงวัยนี้มีความรู้ทางการเงินค่อนข้างสูง อยู่ที่ร้อยละ 66.8 โดยมีพัฒนาการดีขึ้นในทุกหัวข้อเช่นเดียวกับช่วงวัยอื่น ๆ โดยเฉพาะเรื่องมูลค่าเงินตามเวลา นิยามเงินเพื่อ ความเสี่ยงและผลตอบแทน อย่างไรก็ตาม ควรส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมในเรื่องความเสี่ยงและผลตอบแทน นิยามเงินเพื่อการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะทางการเงินที่ดีในอนาคตต่อไป

ด้านพฤติกรรมทางการเงิน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 64.7 ซึ่งต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับทุกช่วงวัย ในทุกหัวข้อ โดยเฉพาะเรื่องการตัดสินใจทางการเงิน การจัดสรรเงิน และการเลือกวิธีออมเงินที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ช่วงวัยนี้มีความรู้ของคะแนนใน 3 หัวข้อดังกล่าว รวมถึงรู้จักศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพิ่มขึ้นค่อนข้างมากจากการสำรวจในครั้งก่อน (ปี 2561) ทั้งนี้ ควรสนับสนุนการพัฒนาพฤติกรรมทางการเงินในภาพรวมเพื่อเตรียมพร้อมให้บริหารจัดการเงินได้อย่างเหมาะสมเมื่อเข้าสู่วัยทำงาน

ด้านทัศนคติทางการเงิน มีระดับต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่นในทุกหัวข้อ อยู่ที่ร้อยละ 80.7 โดยคนในช่วงวัยนี้ส่วนใหญ่ยังไม่มีรายได้จากการทำงาน อาจมีมุมมองต่อการเงินว่าเป็นเรื่องไกลตัว ดังนั้น จึงควรส่งเสริมทัศนคติทางการเงินที่เหมาะสม ปลูกฝังวินัยการใช้จ่ายและการออม รวมถึงการตั้งเป้าหมายระยะยาวเพื่อเป็นรากฐานที่ดีในการดำเนินชีวิตในอนาคต

ตารางที่ 4: แสดงความแตกต่างทางสถิติของคะแนนเฉลี่ยในแต่ละหัวข้อ จำแนกตามช่วงวัย

หัวข้อ	Gen Baby Boomer ขึ้นไป (เกิดก่อนปี 2509 อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป)		Gen X (เกิดระหว่าง ปี 2509-2523 อายุ 40-54 ปี)		Gen Y (เกิดระหว่าง ปี 2524-2543 อายุ 20-39 ปี)		Gen Z (เกิดปี 2544 เป็นต้นไป อายุต่ำกว่า 20 ปี)	
	OECD 63	คนไทย 63	OECD 63	คนไทย 63	OECD 63	คนไทย 63	OECD 63	คนไทย 63
ความรู้ทางการเงิน								
มูลค่าของเงินตามกาลเวลา	***	***	***	***	***	***	**	**
คำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ	***	***	***	***	***	***	+	**
คำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก	***	***	***	***	***	***	***	+
คำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น	***	***	***	***	***	***	***	+
นิยามเงินเพื่อ	***	***	***	***	***	***	**	**
ความเสี่ยงและผลตอบแทน	***	***	***	***	***	***	**	-
การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน	***	***	***	***	***	***	-	-
พฤติกรรมทางการเงิน								
ตัดสินใจทางการเงิน	N/A	*	N/A	***	N/A	-	N/A	***
จัดสรรเงินก่อนใช้	N/A	***	N/A	***	N/A	***	N/A	**
เลือกวิธีการออมที่เหมาะสม	***	-	***	+	***	-	***	***
ไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนก่อนซื้อ	***	+	***	***	***	***	***	-
ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา	***	+	***	-	***	**	-	*
ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด	***	***	***	***	***	-	**	**
ตั้งเป้าหมายระยะยาว	***	***	***	***	***	***	***	-
เปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อ	N/A	***	N/A	***	N/A	***	N/A	**

หัวข้อ	Gen Baby Boomer ขึ้นไป (เกิดก่อนปี 2509 อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป)		Gen X (เกิดระหว่าง ปี 2509-2523 อายุ 40-54 ปี)		Gen Y (เกิดระหว่าง ปี 2524-2543 อายุ 20-39 ปี)		Gen Z (เกิดปี 2544 เป็นต้นไป อายุต่ำกว่า 20 ปี)	
	OECD 63	คนไทย 63	OECD 63	คนไทย 63	OECD 63	คนไทย 63	OECD 63	คนไทย 63
ศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสม ก่อนตัดสินใจ	N/A	-***	N/A	+**	N/A	+***	N/A	-
ไม่เคยประสบปัญหาเงินไม่พอใช้	-***	+***	-***	-***	-***	-***	-***	-
ไม่กู้เมื่อเงินไม่พอใช้	+***	+***	+***	-***	+***	-	+***	-
ทัศนคติทางการเงิน								
มีชีวิตอยู่โดยคิดวางแผนสำหรับ อนาคต	N/A	-**	N/A	+***	N/A	-	N/A	-
มีความสุขในการเก็บออม เพื่ออนาคตมากกว่าใช้เงิน	N/A	-	N/A	+***	N/A	-**	N/A	-**
มีเงินก็ไม่จำเป็นต้องใช้จ่าย อย่างเต็มที่	N/A	-	N/A	+	N/A	-	N/A	-
หมายเหตุ: <ul style="list-style-type: none"> • *** ช่วงวัยของบุคคลที่มีผลต่อคะแนนทักษะทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 • ** ช่วงวัยของบุคคลที่มีผลต่อคะแนนทักษะทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 • * ช่วงวัยของบุคคลที่มีผลต่อคะแนนทักษะทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 • เครื่องหมาย (+) และ (-) แสดงทิศทางความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับคะแนนเฉลี่ย โดย (+) แสดงทิศทางที่เพิ่มขึ้น และ (-) แสดงทิศทางที่ลดลง • N/A: ไม่สามารถทดสอบนัยสำคัญทางสถิติกับคะแนนเฉลี่ย OECD ได้ เนื่องจาก OECD ไม่ได้เปิดเผยคะแนนเป็นรายข้อสำหรับหัวข้อนี้ ๆ • ทัศนคติทางการเงิน: ได้มีการปรับถ้อยคำในตารางนี้เพื่อให้ง่ายต่อการอ่านค่าและตีความ 								

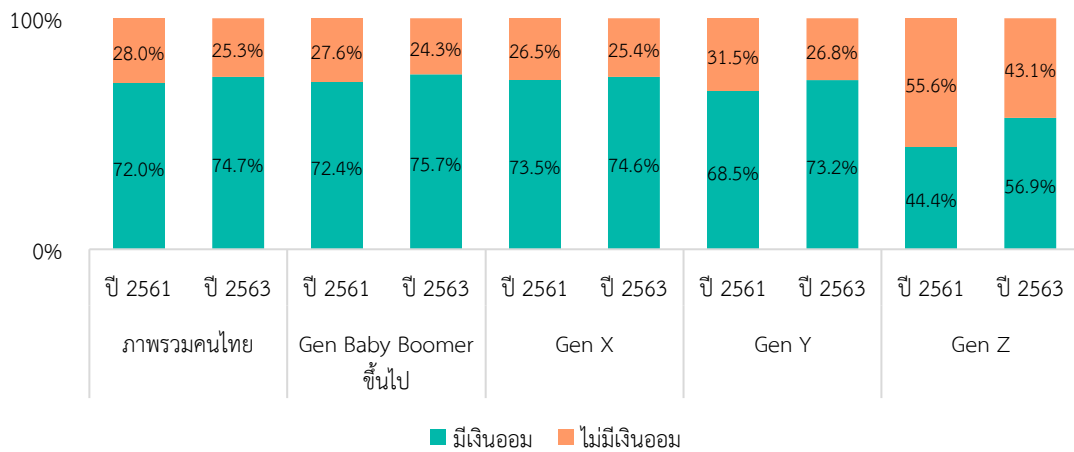
3. บทวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเงินในบริบทไทย¹⁴

3.1 การออมเงิน

3.1.1 พัฒนาการจำนวนผู้มีเงินออม

สัดส่วนผู้มีเงินออมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 74.7 ในปี 2563 จากร้อยละ 72.0 ในปี 2561 โดยปรับตัวดีขึ้นในทุกช่วงวัย ทั้งนี้ พบว่า Gen Baby Boomer มีสัดส่วนของผู้มีเงินออมสูงที่สุดที่ร้อยละ 75.7 ตามด้วย Gen X และ Gen Y ที่ร้อยละ 74.6 และร้อยละ 73.2 ตามลำดับ ขณะที่ Gen Z มีสัดส่วนของผู้มีเงินออมน้อยที่สุด ที่ร้อยละ 56.9 (รายละเอียดตามรูปที่ 11) อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจของ Gen Z อาจไม่สะท้อนภาพของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุนี้ทั่วประเทศ

รูปที่ 11: พัฒนาการจำนวนผู้มีเงินออมเปรียบเทียบปี 2561 และ 2563

หมายเหตุ: เนื่องด้วยข้อจำกัดของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผลการสำรวจของ Gen Z อาจไม่สะท้อนภาพของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุนี้ทั่วประเทศ

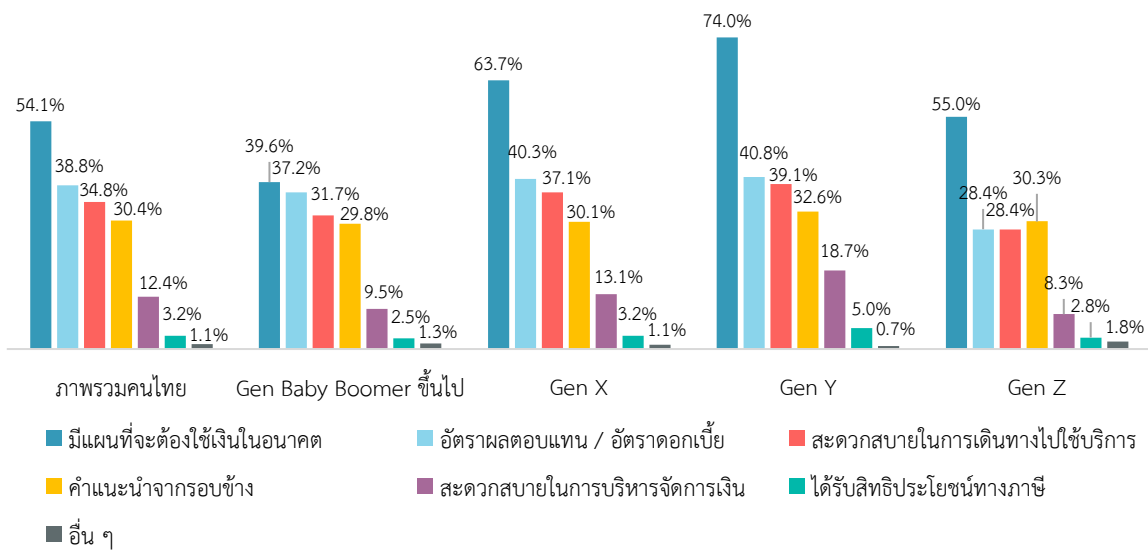
ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

¹⁴ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมทางการเงิน และการชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตเงินสดจากครัวเรือนผู้ตอบแบบสอบถาม

3.1.2 แรงจูงใจ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการออมเงิน

จากผลสำรวจพบว่าแรงจูงใจสำคัญอันดับแรกในการออมเงินของทุกช่วงวัย คือ การมีเป้าหมายหรือแผนที่จะต้องใช้เงินในอนาคต เช่น ซื้อรถ ซื้อบ้าน และทุนการศึกษาบุตร แรงจูงใจลำดับถัดมา คือ อัตราผลตอบแทน/อัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากการออมเงิน และความสะดวกสบายในการเดินทางไปใช้บริการ เช่น มีสาขาของธนาคารใกล้บ้าน (รายละเอียดตามรูปที่ 12) จากผลข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าการผลักดันให้ประชาชนสนใจออมเงินมากขึ้น ควรเริ่มจากการกระตุ้นให้สำรวจความต้องการของตนเองเพื่อกำหนดเป้าหมายทางการเงินที่เหมาะสมกับตนเองและมีความชัดเจน (ปัจจัยภายใน) จนนำไปสู่การวางแผนทางการเงินและลงมือปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินด้านการออมที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ควบคู่ไปกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเงิน (ปัจจัยภายนอก) เพื่อสร้างความเข้าใจและจูงใจให้เกิดการใช้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินด้านการออมอย่างต่อเนื่อง เช่น บัญชีเงินฝากประจำ รายเดือนแบบปลอดภาษี ประกันแบบสะสมทรัพย์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่มช่วงวัย

รูปที่ 12: จำนวนครัวเรือนที่ตอบแบบสอบถามเรื่องแรงจูงใจที่ทำให้ออมเงิน จำแนกตามช่วงวัย

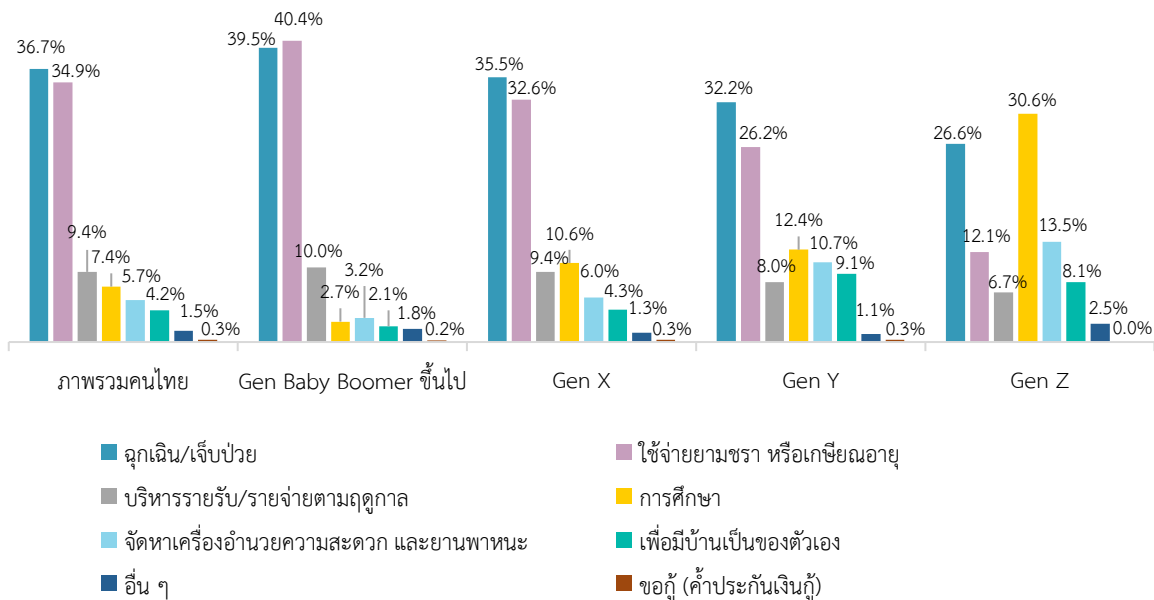
หมายเหตุ: หัวข้อแรงจูงใจในการออมเงินเป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ จึงใช้วิธีคำนวณสัดส่วนความถี่ของตัวเลือกแต่ละข้อต่อจำนวนผู้ตอบในช่วงวัยนั้น ๆ เพื่อเรียงลำดับแรงจูงใจในแต่ละช่วงวัย อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยข้อจำกัดของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผลการสำรวจของ Gen Z อาจไม่สะท้อนภาพของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุนี้อย่างแท้จริง

ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการออมเงิน 3 อันดับแรกของคนไทย พบว่า ส่วนใหญ่ออมเงินเพื่อใช้ในยามฉุกเฉินหรือเจ็บป่วยมากที่สุดที่ร้อยละ 36.7 รองลงมาคือการออมเพื่อใช้ในยามเกษียณที่ร้อยละ 34.9 และการออมเพื่อบริหารรายรับรายจ่ายตามฤดูกาลที่ร้อยละ 9.4

อย่างไรก็ตาม หากวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการออมเงินของแต่ละช่วงวัยจะพบว่ามีการจัดลำดับความสำคัญที่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือความจำเป็นในช่วงชีวิตของช่วงวัยนั้น ๆ โดยพบว่า Gen Baby Boomer ขึ้นไป และ Gen X ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ครอบคลุมกลุ่มเกษียณอายุการทำงาน และกลุ่มที่ใกล้จะเกษียณอายุ จะให้ความสำคัญของการออมเพื่อใช้จ่ายในยามเกษียณมากกว่าช่วงวัยอื่น ๆ ในขณะที่กลุ่ม Gen Y ซึ่งบางส่วนอยู่ในวัยเรียนและวัยเริ่มต้นทำงาน จะให้ความสำคัญกับการออมสำหรับใช้ในยามฉุกเฉินมากกว่าการออมเพื่อใช้ในยามเกษียณ ส่วน Gen Z ซึ่งส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเรียน จะให้ความสำคัญกับการออมเงินเพื่อการศึกษาเป็นอันดับแรกและสูงกว่าช่วงวัยอื่น ๆ (รายละเอียดตามรูปที่ 13)

รูปที่ 13: สัดส่วนของวัตถุประสงค์การออม จำแนกตามช่วงวัย

หมายเหตุ: หัวข้อวัตถุประสงค์การออมเป็นคำถามที่ให้เรียงลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์การออม 3 อันดับแรก ซึ่งในการคำนวณ สัดส่วนของความสำคัญจะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ที่เลือกทั้ง 3 อันดับและถ่วงน้ำหนักให้วัตถุประสงค์ที่เลือกเป็นอันดับแรกมีน้ำหนักสูงสุด อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยข้อจำกัดของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผลการสำรวจของ Gen Z อาจไม่สะท้อนภาพของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุนี้นี้ทั้งหมด

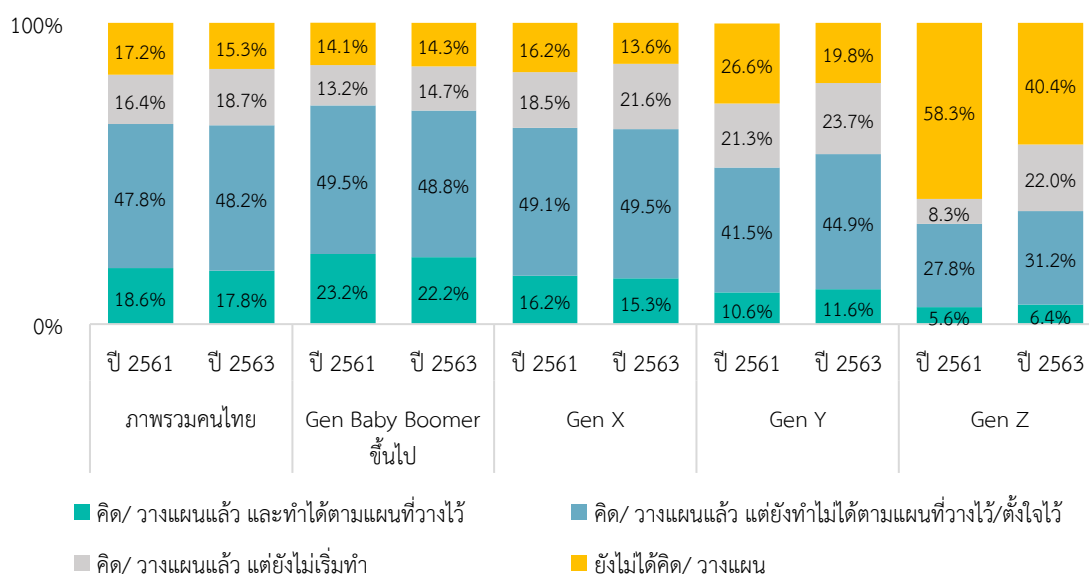
ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

การออมเพื่อเกษียณ

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการออมเงินเพื่อเกษียณ พบว่าคนไทยคิดวางแผนทางการเงินเพื่อใช้ในยามเกษียณ และเริ่มออมแล้วร้อยละ 66.0 ในปี 2563 (ลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 66.4 ในปี 2561) โดยมีสัดส่วนผู้ออมได้จริงตามแผนการออมเพื่อเกษียณที่คิดไว้ร้อยละ 17.8 ในปี 2563 (ลดลงจากร้อยละ 18.6 ในปี 2561) (รายละเอียดตามรูปที่ 14) อย่างไรก็ตาม แม้สัดส่วนของผู้ที่ออมเงินเพื่อใช้ในยามเกษียณจะลดลง แต่สัดส่วนผู้ที่ยังไม่ได้เริ่มวางแผนการออมเพื่อเกษียณลดลงเป็นร้อยละ 15.3 ในปี 2563 (จากร้อยละ 17.2 ในปี 2561) และพฤติกรรมตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาวปรับตัวดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2561 จึงกล่าวได้ว่าคนไทยมีความตระหนักถึงการออมเพื่อเกษียณและเริ่มมีการวางแผนเพิ่มมากขึ้น แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อาจส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและรายได้ของประชาชน ทำให้การวางแผนการเงินและการลงมือปฏิบัติตามแผนของคนไทยเป็นไปได้ยากมากขึ้น

จากผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมให้ลงมือปฏิบัติตามแผนการออมเพื่อเกษียณเป็นเรื่องที่มีความท้าทายเพราะแม้ว่าคนไทยจะมีความตระหนักและเริ่มลงมือทำไปบ้างแล้ว แต่ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถทำได้จริงตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งอาจมีอุปสรรคจากวิกฤตการเงินในปัจจุบัน ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมความรู้ทางการเงินในระยะต่อไปควรมุ่งเน้นการกระตุ้นพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างวินัยการออม และรู้จักการปรับแผนการออมให้เข้ากับสถานการณ์ทางการเงินของตนเองเพื่อให้คงพฤติกรรมการออมที่ดีไว้อย่างสม่ำเสมอ

รูปที่ 14: เปรียบเทียบสัดส่วนของการคิดวางแผนเก็บออมไว้สำหรับยามชรา/เกษียณอายุ จำแนกตามช่วงวัย ปี 2561 และ ปี 2563

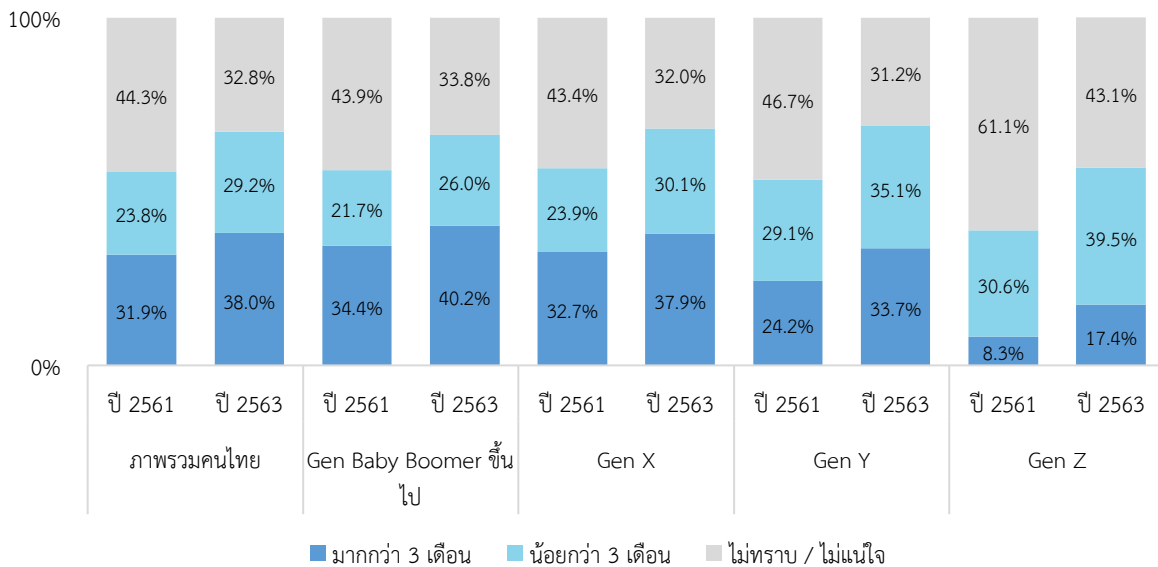

หมายเหตุ: เนื่องด้วยข้อจำกัดของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผลการสำรวจของ Gen Z อาจไม่สะท้อนภาพของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุนี้นี้ทั่วประเทศ
ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

การออมเพื่อฉุกเฉิน

แม้ว่าการออมเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉินหรือเจ็บป่วยจะเป็นวัตถุประสงค์อันดับแรกในการออมเงินของคนไทย แต่เมื่อสอบถามว่าหากต้องหยุดงานกะทันหัน คิดว่าตนเองมีเงินออมที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายได้นานเท่าไร จากผลสำรวจพบว่า **คนไทยร้อยละ 32.8 ไม่ทราบสถานะเงินออมของตนเอง** (ปรับตัวดีขึ้นจากร้อยละ 44.3 ในปี 2561) และอีกร้อยละ **29.2 มีเงินออมเพื่อใช้จ่ายหากต้องหยุดงานกะทันหันน้อยกว่า 3 เดือน** (เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 23.8 ในปี 2561) เมื่อพิจารณาในมิติช่วงวัย พบว่าคนในทุกช่วงวัยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นสอดคล้องกับภาพรวมของทั้งประเทศ โดยกลุ่ม Gen Z มีสัดส่วนของผู้ที่ไม่ทราบสถานะเงินออมของตนเองสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.1 ซึ่งปรับตัวดีขึ้นจากปี 61 ที่ร้อยละ 61.1 (รายละเอียดตามรูปที่ 15) โดยพัฒนาการที่ดีขึ้นนี้ อาจเกิดจากการปรับตัวต่อความไม่มั่นคงทางรายได้ในวิกฤตการณ์โควิด-19 ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของเงินออมเพื่อฉุกเฉินและมีการเตรียมพร้อมต่อเหตุไม่คาดฝันในอนาคตมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สาเหตุที่คนไทยไม่ทราบสถานะเงินออมของตนเองส่วนหนึ่งอาจมาจากพฤติกรรมไม่จัดสรรเงินก่อนใช้ ซึ่งเป็นหนึ่งในจุดอ่อนด้านพฤติกรรมทางการเงินของคนไทยที่ควรเร่งส่งเสริมให้มีภูมิคุ้มกันทางการเงินเพื่อรองรับความเสี่ยงหรือความผันผวนในชีวิต

รูปที่ 15: เปรียบเทียบระยะเวลาที่อยู่ได้โดยใช้เงินออมที่สะสม หากต้องหยุดงานกะทันหัน จำแนกตามช่วงวัยปี 2561 และ ปี 2563

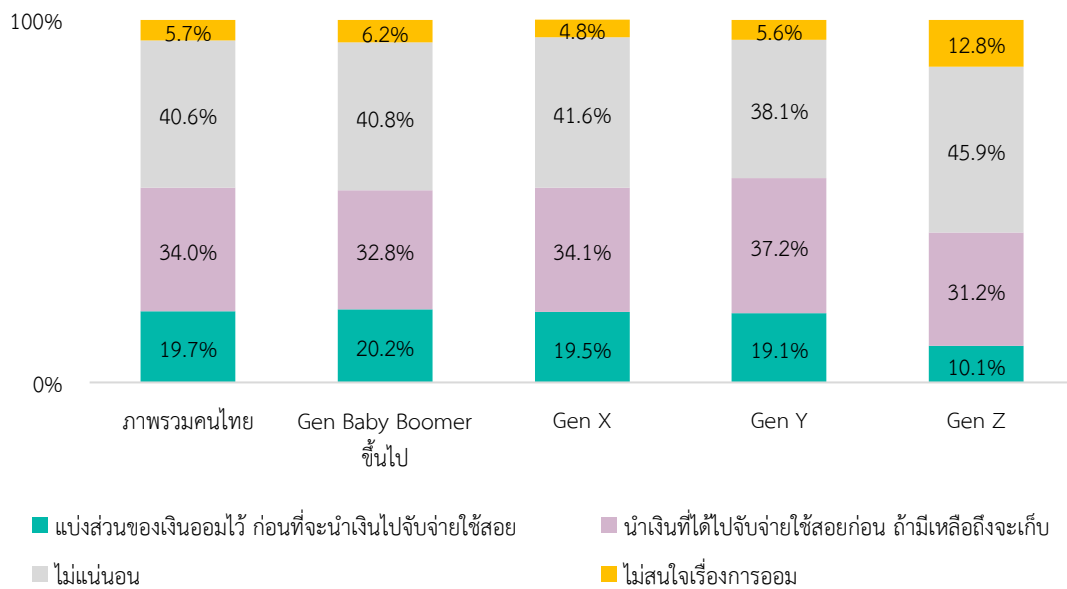

หมายเหตุ: เนื่องด้วยข้อจำกัดของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผลการสำรวจของ Gen Z อาจไม่สะท้อนภาพของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุนั้นทั่วประเทศ
ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

3.1.3 การจัดสรรเงินออม

เมื่อพิจารณาผลสำรวจการจัดสรรเงินออมพบว่า คนไทยมีความไม่แน่นอนในการจัดสรรเงินออมอยู่ที่ร้อยละ 40.6 และไม่สนใจเรื่องการออมเงินอยู่ที่ร้อยละ 5.7 โดยมีเพียงร้อยละ 19.7 ที่มีการแบ่งส่วนของเงินออมไว้ก่อนที่จะนำเงินไปใช้จ่ายใช้สอย หากพิจารณาตามมิติช่วงวัยจะพบว่าทุกช่วงวัยมีรูปแบบที่ใกล้เคียงกัน ซึ่ง Gen Z จะมีสัดส่วนของผู้ที่มีความไม่แน่นอนในการจัดสรรเงินและไม่สนใจเรื่องการออมเงินมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 45.9 และร้อยละ 12.8 ตามลำดับ (รายละเอียดตามรูปที่ 16) โดยอาจส่งเสริมให้เห็นถึงประโยชน์ของการออมเพื่อให้กลุ่มที่ยังมีความไม่แน่นอนในการจัดสรรเงินออมมีการแบ่งเงินส่วนหนึ่งไปออมก่อนนำไปใช้ อย่างไรก็ตาม การไม่จัดสรรเงินออมของคนไทยสอดคล้องกับพฤติกรรมไม่จัดสรรเงินก่อนใช้ซึ่งเป็นจุดอ่อนของคนไทยที่ควรเร่งส่งเสริม เพื่อให้คนไทยวางแผนการเงินมากขึ้น จัดสรรเงินของตนเองได้อย่างเหมาะสมและสร้างวินัยทางการเงินที่ดีต่อไป

รูปที่ 16: สัดส่วนของการจัดสรรเงินออมจำแนกตามช่วงวัย

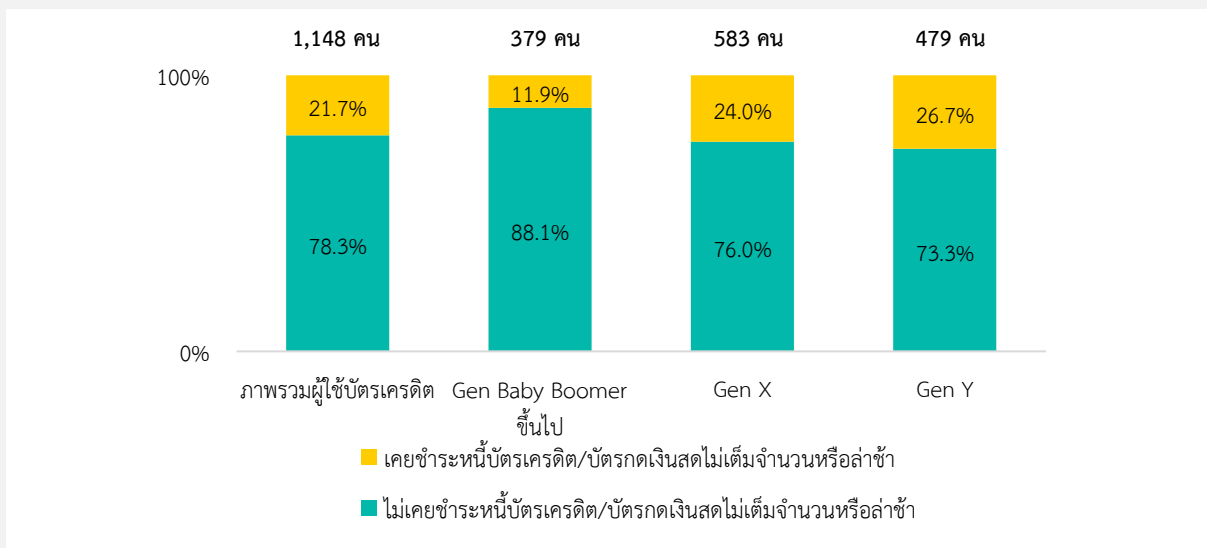
หมายเหตุ: เนื่องด้วยข้อจำกัดของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผลการสำรวจของ Gen Z อาจไม่สะท้อนภาพของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุนี้อันทั้งประเทศ
ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

การชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรกดเงินสดของคนไทย

ปัจจุบันหนี้ครัวเรือนไทยอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังสั่งสมมายาวนานจากหลายปัจจัย โดยพบว่าคนไทยเริ่มเป็นหนี้อายุน้อยลง เป็นหนี้ยาวนานขึ้น และยังมีหนี้ในระดับสูงแม้จะเข้าสู่วัยเกษียณอายุ โดยเฉพาะสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลที่มีสัดส่วนค่อนข้างสูง และมีแนวโน้มการผัดผ่อนชำระหนี้สูงเช่นกัน¹⁵ ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการเข้าถึงสินเชื่อประเภทดังกล่าวได้ง่าย ขณะที่ผู้ใช้บริการทางการเงินขาดความเข้าใจในผลิตภัณฑ์สินเชื่อ เช่น การเข้าใจผิดเกี่ยวกับการชำระหนี้ขั้นต่ำ และการมีพฤติกรรมบริโภคเกินตัว โดยขาดทักษะทางการเงินที่ดีในการบริหารจัดการหนี้ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับความสามารถในการชำระหนี้ของตน

จากผลการสำรวจ พบว่าจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 11,901 ครัวเรือน มีผู้ใช้บริการบัตรเครดิต 1,448 ราย (คิดเป็นร้อยละ 12.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) โดยในจำนวนผู้ใช้บัตรดังกล่าว มีผู้ที่เคยชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรกดเงินสดไม่เต็มจำนวนหรือล่าช้า (ชำระหนี้บัตรฯ ล่าช้า) ร้อยละ 21.7 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามช่วงวัย พบว่ากลุ่ม Gen Y และ Gen X ซึ่งครอบคลุมวัยทำงาน มีสัดส่วนของผู้ที่เคยชำระหนี้บัตรฯ ล่าช้าสูงใกล้เคียงกัน ในขณะที่ Gen Baby Boomer ขึ้นไป มีสัดส่วนน้อยที่สุด (รายละเอียดตามรูปที่ 17)

รูปที่ 17: สัดส่วนผู้ใช้บริการบัตรเครดิตที่มีการชำระไม่เต็มจำนวนหรือล่าช้า จำแนกตามช่วงวัย

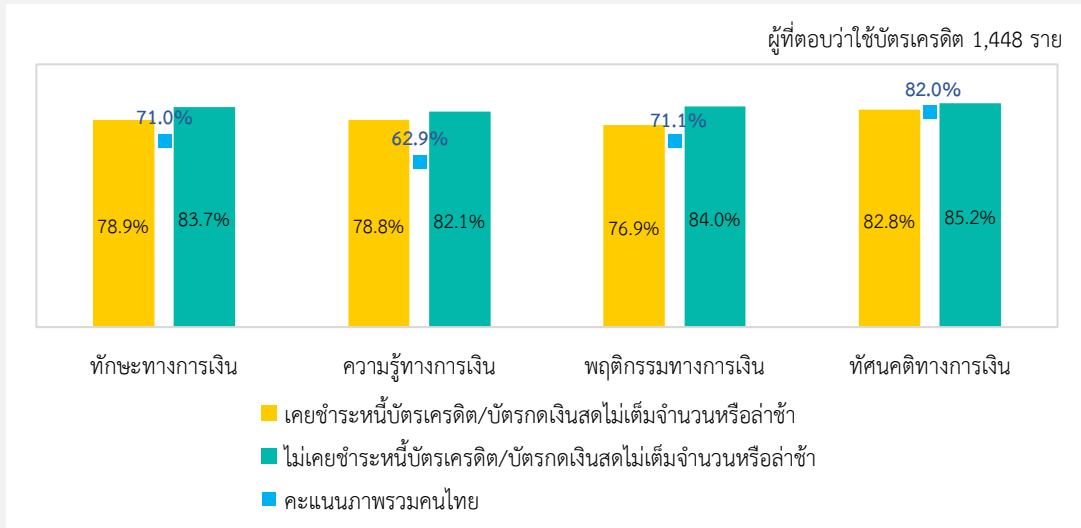
หมายเหตุ: ผลสำรวจไม่ได้แสดงข้อมูลของ Gen Z เนื่องจากมีจำนวนผู้ตอบว่าใช้บัตรเครดิตจำนวนน้อยมาก

ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาระดับทักษะทางการเงิน พบว่าผู้ใช้บริการบัตรเครดิตมีระดับทักษะทางการเงินสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคนไทยในภาพรวม ขณะที่ผู้ที่เคยชำระหนี้บัตรฯ ล่าช้า มีระดับทักษะทางการเงินต่ำกว่าผู้ที่ไม่เคยมีพฤติกรรมดังกล่าวในทุกองค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่าระดับทักษะทางการเงินอาจส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการรายจ่ายและหนี้สิน โดยมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบดังนี้ (รายละเอียดตามรูปที่ 18 และข้อมูลเพิ่มเติมตามภาคผนวก D)

¹⁵ ข้อมูลจากผลวิจัยเรื่อง “X-Ray พฤติกรรมการกู้ของคนไทยผ่าน Big Data ของเครดิตบูโร”, “มุมมองใหม่หนี้ครัวเรือนไทย ผ่าน Big Data ของเครดิตบูโร” โดยสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ ปี 2560 และ “ทางออกจากกับดักหนี้ครัวเรือน” บทความนำเสนอต่อที่ประชุมสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตสภา โดย ดร.วิโรท สันติประภาพ ปี 2564

รูปที่ 18: ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ
จำแนกตามพฤติกรรมการชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรกดเงินสด

ที่มา: สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

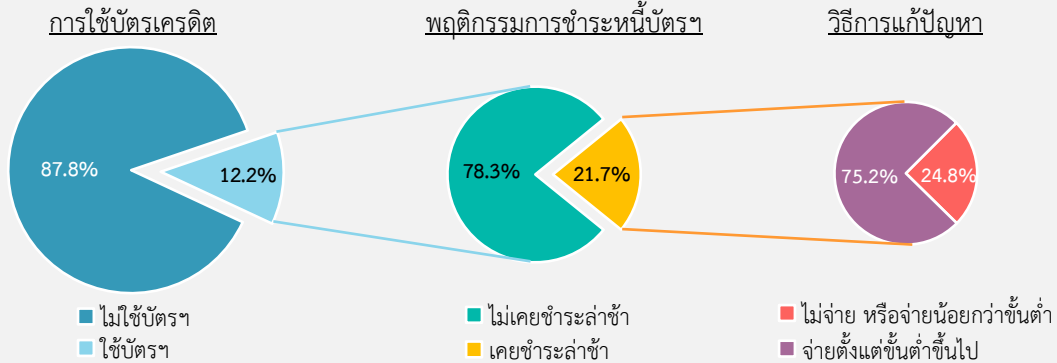
ด้านความรู้ทางการเงิน: พบว่าผู้ที่เคยชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ล่าช้า มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ทางการเงินที่ร้อยละ 78.8 ซึ่งต่ำกว่าผู้ที่ไม่เคยจ่ายชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ล่าช้า ที่มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ทางการเงินที่ร้อยละ 82.1 โดยมีคะแนนต่ำกว่าในทุก ๆ หัวข้อ

ด้านพฤติกรรมทางการเงิน: พบว่าผู้ที่เคยชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ล่าช้ามีคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมทางการเงินที่ร้อยละ 76.9 ซึ่งต่ำกว่าผู้ที่ไม่เคยชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ล่าช้า ที่มีคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมทางการเงินที่ร้อยละ 84.0 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรายหัวข้อ พบว่ากลุ่มผู้ที่เคยชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ล่าช้ามีคะแนนต่ำกว่าในทุก ๆ หัวข้อ โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเงินไม่พอใช้ที่มีคะแนนต่ำกว่าอย่างชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการบริหารจัดการรายจ่ายที่ไม่เหมาะสม ส่งผลต่อความสามารถในการชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ด้วย

ด้านทัศนคติทางการเงิน: พบว่าผู้ที่เคยชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ล่าช้ามีคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติทางการเงินที่ร้อยละ 82.8 ซึ่งต่ำกว่าผู้ที่ไม่เคยมีพฤติกรรมดังกล่าวที่มีคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติทางการเงินที่ร้อยละ 85.2 โดยมีคะแนนต่ำกว่าในทุก ๆ หัวข้อ

ทั้งนี้ เมื่อสอบถามผู้ที่เคยชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ล่าช้าถึงวิธีการแก้ปัญหาเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว พบว่า ร้อยละ 24.8 เลือกแก้ปัญหาโดยการไม่จ่าย หรือจ่ายน้อยกว่าขั้นต่ำ และร้อยละ 75.2 เลือกแก้ปัญหาโดยการชำระหนี้ตั้งแต่ขั้นต่ำขึ้นไป (รายละเอียดตามรูปที่ 19) โดยกลุ่มผู้ที่ชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ล่าช้าเหล่านี้ ต้องรับภาระดอกเบี้ยจากการชำระหนี้ไม่เต็มจำนวน ซึ่งอาจรวมถึงค่าปรับ ค่าติดตามทวงถามหนี้ที่จะเกิดจากการชำระหนี้น้อยกว่าขั้นต่ำ หรือล่าช้า

รูปที่ 19: แสดงสัดส่วนของครัวเรือนที่ใช้บัตรเครดิต พฤติกรรมการชำระหนี้บัตรเครดิต และวิธีการแก้ปัญหาเมื่อเกิดเหตุการณ์จ่ายชำระหนี้บัตรเครดิต ล่าช้า

ที่มา: สํารวจโดยสํานักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ระดับทักษะทางการเงินเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สะท้อนพฤติกรรมการชำระหนี้บัตรเครดิต ของคนไทย ดังนั้น เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและวินัยทางการเงินด้านการบริหารจัดการรายจ่ายและหนี้สินที่ดี จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการเป็นหนี้และการชำระหนี้ เช่น ผลกระทบจากการชำระหนี้ไม่ตรงเวลาและการชำระหนี้ขั้นต่ำ อันทำให้เกิดภาระดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าติดตามทวงถามหนี้ การเสียประวัติการชำระหนี้ เป็นต้น และการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงินอื่น ๆ เช่น การจัดสรรเงิน และการบริหารจัดการหนี้ เพื่อให้สามารถชำระหนี้ได้ตรงเวลา ไม่กู้ยืมเงินเมื่อไม่สามารถจ่ายคืนได้ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมทัศนคติทางการเงินให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนการเงินเพื่อเป็นรากฐานของการมีวินัยทางการเงินที่ดีอย่างยั่งยืน

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การสำรวจระดับทักษะทางการเงินของไทยปี 2563 แสดงถึงพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกองค์ประกอบเมื่อเทียบกับการสำรวจที่ผ่านมาในอดีตรวมถึงยังอยู่ในระดับที่ทัดเทียมกับสากล อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมทักษะทางการเงินให้ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มในประเทศยังเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การส่งเสริมความรู้ทางการเงินพื้นฐานในรูปแบบที่เหมาะสมกับประชาชนแต่ละช่วงวัยผ่านช่องทางต่าง ๆ

ระดับความรู้ทางการเงินของคนไทยมีพัฒนาการดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีหัวข้อที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม ได้แก่ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน และมูลค่าเงินตามเวลา ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการออมและการลงทุน โดยควรให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงองค์ความรู้เข้ากับความสนใจและเหตุการณ์ในชีวิต เพื่อให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์และสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง นอกจากนี้ รูปแบบการสื่อสารควรเข้าใจง่าย มีความสร้างสรรค์ และเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่วงวัย เช่น ใช้ช่องทางดิจิทัลกับกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง ร่วมมือกับผู้นำชุมชนเพื่อสื่อสารความรู้แก่คนในชุมชน

2. การส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงินโดยมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

แม้ผลสำรวจจะแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีระดับพฤติกรรมทางการเงินที่สูงกว่าระดับสากลค่อนข้างมาก ซึ่งอาจตีความได้ว่าประชาชนมีความตระหนักถึงรูปแบบพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสมแล้ว อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญคือการลงมือปฏิบัติในชีวิตจริง ซึ่งยังเป็นประเด็นที่ต้องส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ทั้งการบริหารรายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย การบริหารจัดการหนี้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้ผลิตภัณฑ์สินเชื่อ ตลอดจนการจัดสรรเงินเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ โดยสะท้อนจากผลสำรวจเรื่องพฤติกรรมกรรมการออมเงินของคนไทยที่แม้ว่าการออมเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉินหรือเจ็บป่วยจะเป็นวัตถุประสงค์อันดับแรกในการออม แต่มีเพียงไม่ถึงครึ่งของผู้ที่ตอบแบบสำรวจที่ตอบว่ามีเงินสำรองอยู่ได้เกิน 3 เดือนหากต้องหยุดงานกะทันหัน ซึ่งการเผชิญสถานการณ์ที่ไม่คาดฝัน เช่น สภาวะโรคระบาดที่เกิดขึ้น จำนวนเงินสำรองสำหรับ 3 – 6 เดือนอาจไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ พฤติกรรมที่ควรได้รับการส่งเสริมคือการเปรียบเทียบและการศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงิน โดยปัจจุบัน ธปท. ได้พัฒนาโปรแกรมเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ครอบคลุมมากขึ้น เช่น บัญชีเงินฝาก บัตรเครดิต เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นกลางและน่าเชื่อถือ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกและส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้น โดยสามารถเข้าไปดูได้ที่เว็บไซต์ของ ธปท. www.bot.or.th หรือ www.1213.or.th

ทั้งนี้ การกระตุ้นพฤติกรรมให้สำเร็จนั้นเป็นความท้าทายที่อาศัยเวลาและทรัพยากรในการติดตามผล โดยหน่วยงานต่าง ๆ อาจใช้ประโยชน์จากการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ behavioral insight เพื่อให้เข้าใจลักษณะที่แตกต่างกันของประชาชนแต่ละกลุ่ม รวมถึงต้องประยุกต์ใช้ศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจพร้อมสอดแทรกความรู้ เช่น หลักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม Gamification

3. ส่งเสริมวินัยทางการเงินเพื่อให้ประชาชนมีความพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ (Financial resilience)

แม้ทักษะทางการเงินจะไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาทางการเงินของประชาชนได้โดยตรง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ควรส่งเสริมทักษะทางการเงินในด้านต่าง ๆ ซึ่งต้องดำเนินการให้เร็วและอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ครอบคลุมประชาชนในทุกกลุ่ม ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้ประชาชนสามารถฟื้นตัวจากผลกระทบทางเศรษฐกิจหลังวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้

ทั้งนี้ ปัจจัยที่บ่งบอกถึงความพร้อมในการรับมือกับทุกสถานการณ์ตามนิยามของ OECD มีดังต่อไปนี้ พฤติกรรมการติดตามสถานะทางการเงินของตนเอง การบริหารเงินเพื่อหลีกเลี่ยงการประสบปัญหาเงินไม่พอใช้ การไตร่ตรองก่อนซื้อสินค้าและบริการ การชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา การมีเงินออมเผื่อฉุกเฉิน การออมเงินในรูปแบบที่เหมาะสม และการตั้งเป้าหมายระยะยาว ซึ่งที่ผ่านมา ธปท. ได้เผยแพร่ความรู้ด้านการวางแผนทางการเงิน บริหารจัดการหนี้ ผ่านสื่อ infographic และบทความผ่านในเว็บไซต์ www.1213.or.th

นอกจากนี้ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยียังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง แม้จะนำมาซึ่งความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน เช่น การซื้อขายสินค้าและบริการออนไลน์ การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ก็อาจมาพร้อมกับภัยทางการเงินจากมิจฉาชีพที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเช่นกัน ดังนั้น การส่งเสริมทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการเงิน และรู้เท่าทันภัยในรูปแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ จึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการ

ภาคผนวก

ภาคผนวก A: คำถามจากแบบสอบถามที่นำมาคิดคะแนนทักษะทางการเงิน ปี 2563

FK1) สมมติว่า ท่านมีพี่น้อง 5 คน (รวมตัวท่านด้วย) และท่านได้รับเงินมา 1,000 บาท ถ้าท่านต้องแบ่งเงินนี้ให้ท่านและพี่น้องคนละเท่า ๆ กัน แต่ละคนจะได้รับเงินคนละเท่าไรบาท

FK2) สมมติว่าอีก 1 ปีข้างหน้าเกิดภาวะเงินเฟ้อ ท่านคิดว่าเงิน 500 บาทที่ท่านมีอยู่ในวันนี้จะซื้อของได้มากขึ้นหรือน้อยลงในปีหน้า

- 1) ไม่ทราบ
- 2) มากกว่า
- 3) เท่ากัน
- 4) น้อยกว่า
- 5) ขึ้นอยู่กับชนิดของสินค้าที่จะซื้อ

FK3) สมมติว่าท่านยืมเงินเพื่อน 100 บาทในวันนี้ และเพื่อนให้ท่านนำเงินมาคืน 120 บาทในอีก 1 ปีข้างหน้า ท่านคิดว่า ท่านได้จ่ายดอกเบี้ยให้แก่เพื่อนในการยืมเงินครั้งนี้เท่าไรบาท

FK4) สมมติว่าท่านฝากเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ 100 บาท โดยจะได้ดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี และในระหว่างปี ท่านไม่ได้ฝากเงินเพิ่มหรือถอนเงินออกจากบัญชีดังกล่าวเลย เมื่อครบ 1 ปี ท่านคิดว่าจะมีเงินในบัญชีรวมดอกเบี้ยเป็นเท่าไรบาท

FK5) จากข้อ FK4 ท่านคิดว่าเมื่อครบ 5 ปี ท่านจะมีเงินในบัญชีรวมดอกเบี้ยเป็นจำนวนเท่าไร (โดยไม่มีการฝากเพิ่ม หรือถอนเงินเลย)

- 1) ไม่ทราบ
- 2) มากกว่า 110 บาท
- 3) 110 บาท
- 4) น้อยกว่า 110 บาท
- 5) ข้อมูลไม่เพียงพอที่จะตอบคำถาม

FK6) ท่านรู้ไหมว่า ถ้ามีคนชวนท่านไปเล่นแชร์หรือลงทุนที่ให้ดอกเบี้ยสูง ๆ ก็มีโอกาสที่จะถูกหลอกหรือขาดทุนสูงเช่นกัน

- 1) ไม่ทราบ
- 2) ทราบ
- 3) ไม่แน่ใจ

FK7) ท่านรู้ไหมว่า เงินเฟ้อ คือ การที่ราคาสินค้าและอาหารแพงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป

- 1) ไม่ทราบ
- 2) ทราบ
- 3) ไม่แน่ใจ

FK8) ท่านรู้ไหมว่า ถ้าท่านมีเงินเก็บจำนวนหนึ่ง แล้วแบ่งเงินไปฝากธนาคาร ซื้อที่ดิน ซื้อทองคำ และซื้อสลากออมสิน ถือเป็นการกระจายความเสี่ยง

- 1) ไม่ทราบ 2) ทราบ 3) ไม่แน่ใจ

FB1.1) ท่านตัดสินใจเรื่องการใช้เงินของท่านด้วยตัวเอง

- 1) ไม่ใช่ 2) ใช่

FB1.2) ใครเป็นผู้รับผิดชอบและตัดสินใจเรื่องการใช้เงินในครัวเรือน

- 1) ท่าน
 2) ท่านและคู่สมรส
 3) ท่านและสมาชิกในครัวเรือน
 4) คู่สมรสของท่าน
 5) สมาชิกท่านอื่นในครัวเรือน
 6) บุคคลอื่นนอกครัวเรือน
 7) ไม่มี

FB1.3) ท่านได้ทำสิ่งต่อไปนี้สำหรับตัวท่าน หรือครัวเรือนของท่านหรือไม่

- 1) วางแผนจัดการรายรับ-รายจ่าย
 2) จัดบันทึกค่าใช้จ่าย
 3) เก็บเงินสำหรับจ่ายบิลแยกจากค่าใช้จ่ายประจำวัน
 4) จัดบันทึกบิลที่ใกล้ครบกำหนดจ่ายเพื่อจ่ายให้ตรงเวลา
 5) ใช้แอปพลิเคชันหรือเครื่องมือในการบริหารจัดการเงินและติดตามการใช้จ่าย
 6) ตั้งการชำระเงินอัตโนมัติสำหรับค่าใช้จ่ายประจำ
 7) อื่นๆ

FB2) ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา วิธีใดเป็นวิธีที่ท่านใช้ในการเก็บออม (ตอบได้หลายข้อ)

- 1) เก็บเป็นเงินสด
 2) เก็บเงินในบัญชีที่เปิดไว้เพื่อออมเงินโดยเฉพาะ
 3) ให้เงินแก่คนในครอบครัว/ครัวเรือนเก็บแทนท่าน (รวมญาติและคนนอกครัวเรือน)
 4) ฝากเงินในสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน/ธนาคารชุมชน/เครดิตยูเนียน

- 5) นำไปลงทุนในเงินดิจิทัล (เช่น Bitcoin, Ethereum และ Libra)
- 6) นำไปลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ (เช่น พันธบัตร หุ้น กองทุนรวม) (ไม่รวม กบข.)
- 7) อื่น ๆ (ระบุ)
- 8) ไม่ได้ออมอย่างจริงจัง

FB3.1) ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเลือกใช้บริการทางการเงิน ในผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ในทุก ๆ ประเภท (เช่น เงินฝาก สินเชื่อ บัตรเครดิต ฯลฯ) ท่านได้เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์นั้น ๆ จากผู้ให้บริการหลายแห่ง หรือไม่

- 1) ไม่ได้ใช้บริการทางการเงิน
- 2) ไม่ได้เปรียบเทียบ (ไม่สนใจเปรียบเทียบ)
- 3) ได้เปรียบเทียบจากหลายแห่งก่อนตัดสินใจ
 - 4) ตัดสินใจเลือกใช้บริการจากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว เนื่องจาก
 - 4.1) ไม่ต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ของผู้ให้บริการรายอื่น
 - 4.2) พยายามสืบค้นข้อมูลจากผู้ให้บริการจากรายอื่นแล้ว แต่ไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน/คล้ายกัน ให้เปรียบเทียบด้วย

FB3.2) โปรดระบุแหล่งข้อมูลที่มีอิทธิพล หรือมีผลต่อการตัดสินใจของท่าน ในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์/บริการทางการเงิน (ตอบได้หลายข้อ)

- 1) ข้อมูลเฉพาะ/เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์จาก นิตยสารเฉพาะ หรือเว็บไซต์เปรียบเทียบราคา
- 2) คำแนะนำจากที่ปรึกษาทางการเงินอิสระ
- 3) ข้อมูลจากโฆษณา หรือ โบรชัวร์แนะนำผลิตภัณฑ์
- 4) คำแนะนำจากครอบครัว หรือเพื่อน
- 5) ข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากพนักงานธนาคารโดยตรง ออนไลน์ หรือทางโทรศัพท์
- 6) อื่นๆ (ระบุ)

FBX) อยากทราบว่าท่านเห็นด้วยมากน้อยแค่ไหนว่าข้อความเหล่านี้เกี่ยวข้องกับตัวท่าน

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างมาก 1	เห็นด้วย 2	เฉย ๆ 3	ไม่เห็น ด้วย 4	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก 5
(FB4) ก่อนจะซื้อของอะไร ท่านจะคิดให้ดีกว่าก่อนว่ามีเงินพอจ่ายได้					
(FB5) ท่านจ่ายบิล/หนี้ต่าง ๆ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าบัตรเครดิต ตรงเวลา					
(FB6) ท่านดูแลเรื่องเงินของตัวเองอย่างใกล้ชิด เช่น รู้ว่ามีรายได้เท่าไรและจะมีรายจ่ายเท่าไร					
(FB7) ท่านตั้งเป้าเรื่องเงินไว้และพยายามจะไปให้ถึงเป้าหมายให้ได้แม้จะต้องใช้เวลาก็ตาม					

FB8.1) ท่านเคยประสบปัญหาเงินไม่พอจ่ายหรือไม่

- 1) ไม่เคย 2) เคย

FB8.2) ครั้งล่าสุดที่ท่านประสบปัญหาเงินไม่พอจ่าย ท่านเลือกทำอย่างไรบ้าง (ตอบได้หลายข้อ)

- 1) ถอนเงินจากบัญชีออกมาใช้
- 2) ตัดลดรายจ่าย ใช้เงินให้น้อยลง
- 3) ขายทรัพย์สินหรือสิ่งของที่มีอยู่
- 4) ทำงานล่วงเวลา/งานพิเศษหารายได้เพิ่ม
- 5) ขอเงินช่วยเหลือจากครอบครัว/ หรือเพื่อน (โดยไม่ต้องคืน)
- 6) ขอยืมเงินจากครอบครัวหรือเพื่อน
- 7) ขอยืมจากนายจ้างหรือขอค่าจ้างล่วงหน้า
- 8) จำนำสิ่งของที่มีอยู่ หรือจำนองอสังหาริมทรัพย์
- 9) กู้ยืมเงินจากสหกรณ์หรือกลุ่มออมทรัพย์
- 10) ใช้บัตรเครดิตหรือสินเชื่อหรือกดเงินสดจากบัตรเครดิตมาใช้จ่าย

- 11) ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ/นาโนไฟแนนซ์/พีโกไฟแนนซ์
- 12) กู้ยืมเงินจากเงินกู้ยืมในระบบ
- 13) จ่ายชำระเงินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ล่าช้า หรือ งดจ่ายชำระงวดนั้น ๆ
- 14) ใช้บริการสินเชื่อ P2P lending (การกู้ยืมระหว่างบุคคลกับบุคคลผ่านช่องทางออนไลน์โดยมีแพลตฟอร์ม เป็นตัวกลางในการจับคู่)
- 15) อื่น ๆ (ระบุ).....

FAX) อยากทราบว่าท่านเห็นด้วยมากน้อยแค่ไหนว่าข้อความเหล่านี้เกี่ยวข้องกับตัวท่าน

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างมาก 1	เห็นด้วย 2	เฉย ๆ 3	ไม่เห็น ด้วย 4	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก 5
(FA1) ใช้ชีวิตเพื่อวันนี้เท่านั้น ไม่ต้องวางแผน เพื่อวันข้างหน้าก็ได้					
(FA2) มีความสุขจากการใช้เงินตอนนี้ดีกว่า ไม่ จำเป็นต้องเก็บออมเพื่อวันข้างหน้า					
(FA3) เมื่อมีเงินก็ต้องใช้ให้เต็มที่ ไม่ต้องคิดเพื่อ วันข้างหน้า					

ภาคผนวก B: การวิเคราะห์สมการถดถอยเพื่อหาผลของสถานภาพต่อทิศทาง
คะแนนทักษะทางการเงิน

ตารางที่ B1: ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยของสถานภาพต่อทิศทางคะแนนทักษะทางการเงิน

	Coefficient
เพศ (Ref = เพศชาย)	
เพศหญิง	0.070 (0.066)
ช่วงอายุ (Ref = 50 - 59 ปี)	
10 - 19 ปี	-0.602* (0.330)
20 - 39 ปี	0.398*** (0.138)
30 - 39 ปี	0.632*** (0.109)
40 - 49 ปี	0.425*** (0.091)
60 - 69 ปี	-0.650*** (0.091)
70 - 79 ปี	-1.910*** (0.118)
80 - 89 ปี	-3.141*** (0.196)
90 - 99 ปี	-3.459*** (0.710)
ระดับการศึกษา (Ref = มัธยมศึกษาตอนปลาย)	
ปริญญาตรีขึ้นไป	1.661*** (0.108)
อนุปริญญา	0.839*** (0.164)
มัธยมศึกษาตอนต้น	-0.711*** (0.116)
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	-1.960*** (0.087)
การศึกษาอื่น ๆ เช่น ไม่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการ	-4.025*** (0.171)

อาชีพ (Ref = ลูกจ้างเอกชน)	
นายจ้าง	1.619*** (0.194)
ธุรกิจส่วนตัว	1.614* (0.085)
ช่วยธุรกิจในครัวเรือน	0.081 (0.130)
ลูกจ้างรัฐบาล	2.246*** (0.133)
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	1.892*** (0.518)
แม่บ้าน/ทำงานบ้าน	-0.032 (0.125)
นักเรียน/นักศึกษา	0.204 (0.282)
คนชรา	-2.140*** (0.112)
คนป่วย/คนพิการ	-2.530*** (0.257)
กำลังหางานทำ	-0.459 (0.611)
ไม่สมัครใจทำงาน	-0.592 (0.454)
อาชีพอื่น ๆ	2.129*** (0.202)
ภาค (Ref = กรุงเทพฯ)	
ภาคเหนือ	-0.982*** (0.150)
ภาคกลาง	-0.918*** (0.147)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-1.560*** (0.148)
ภาคใต้	-0.996*** (0.157)
หมายเหตุ: *** สถานภาพของบุคคลที่มีผลต่อคะแนนทักษะทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** สถานภาพของบุคคลที่มีผลต่อคะแนนทักษะทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * สถานภาพของบุคคลที่มีผลต่อคะแนนทักษะทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 • ค่าในวงเล็บแสดงถึง Standard errors • Benchmark ที่ใช้ในการเปรียบเทียบ (Reference Variables) ได้แก่ เพศชาย ช่วงอายุ 50 – 59 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีพลูกจ้างเอกชน และภูมิภาคกรุงเทพฯ	
ที่มา: สํารวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย	

ภาคผนวก C: ระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบ: ระดับภูมิภาค

การพิจารณาในระดับทักษะทางการเงินและองค์ประกอบในแต่ละภูมิภาคคำนวณจากค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละองค์ประกอบของประชากรในภูมิภาคนั้น แล้วนำมาพิจารณาตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง ดังตารางที่ C1

ตารางที่ C1: แสดงเกณฑ์การพิจารณาคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง (รายภูมิภาค)

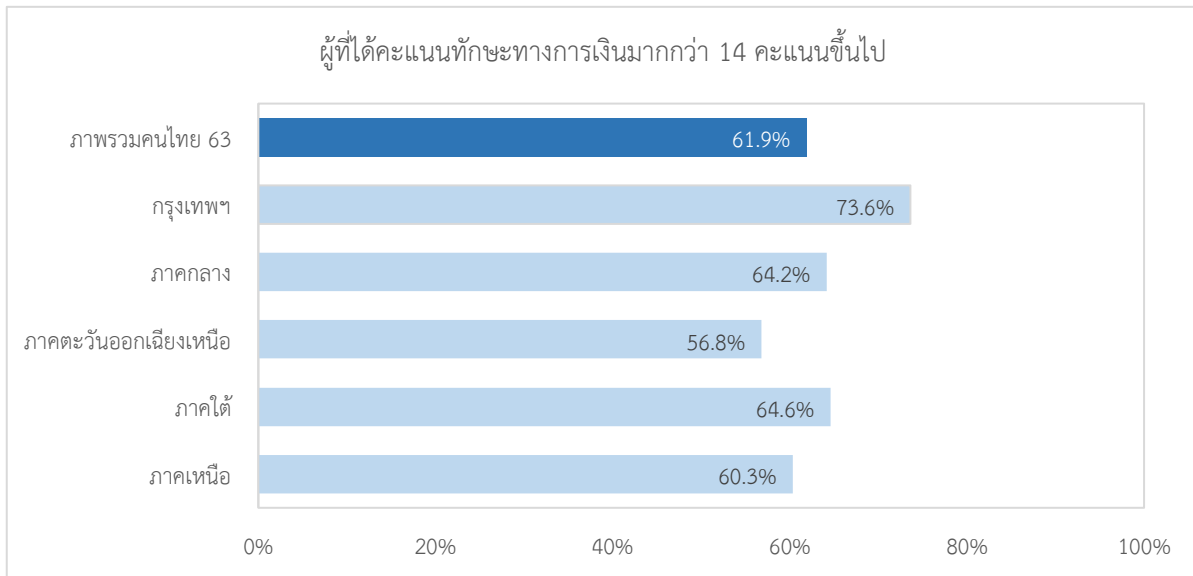
เกณฑ์ (คะแนนเต็ม)	คะแนนที่คาดหวัง
ทักษะทางการเงิน (21 คะแนน)	> 14
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	≥ 5
พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	≥ 6
ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)	> 3
ที่มา: การกำหนดเกณฑ์คะแนนของรายงาน OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies, OECD, 2020	

ในภาพรวมปี 2563 ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้ที่มีคะแนนทักษะทางการเงินในแต่ละองค์ประกอบตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวังของ OECD เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ในทุกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณารายภูมิภาคพบว่า ประชากรในกรุงเทพฯ มีสัดส่วนผู้ที่มีคะแนนทักษะทางการเงินตามเกณฑ์ที่คาดหวังสูงกว่าภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านความรู้ทางการเงิน อย่างไรก็ตาม มีหลายหัวข้อพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าภูมิภาคอื่น เช่น การตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาว การติดตามสถานะการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด และการคิดก่อนใช้จ่าย แต่มีพฤติกรรมเด่นด้านการเปรียบเทียบและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ภาคเหนือมีสัดส่วนผู้ที่มีคะแนนพฤติกรรมและทัศนคติทางการเงินตามเกณฑ์ที่คาดหวังสูงกว่าภูมิภาคอื่น ๆ โดยมีพฤติกรรมที่ดีด้านการไตร่ตรองก่อนใช้ ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา และติดตามการเงิน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนผู้ที่มีคะแนนตามเกณฑ์ที่คาดหวังต่ำกว่าภาคอื่นในทุกด้าน โดยเฉพาะพฤติกรรมเปรียบเทียบและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ซึ่งอาจเป็นผลจากข้อจำกัดในการเข้าถึงผู้ให้บริการทางการเงินที่หลากหลาย การจัดสรรเงินด้วยวิธีที่เหมาะสม และการประสบปัญหาเงินไม่พอใช้จ่าย

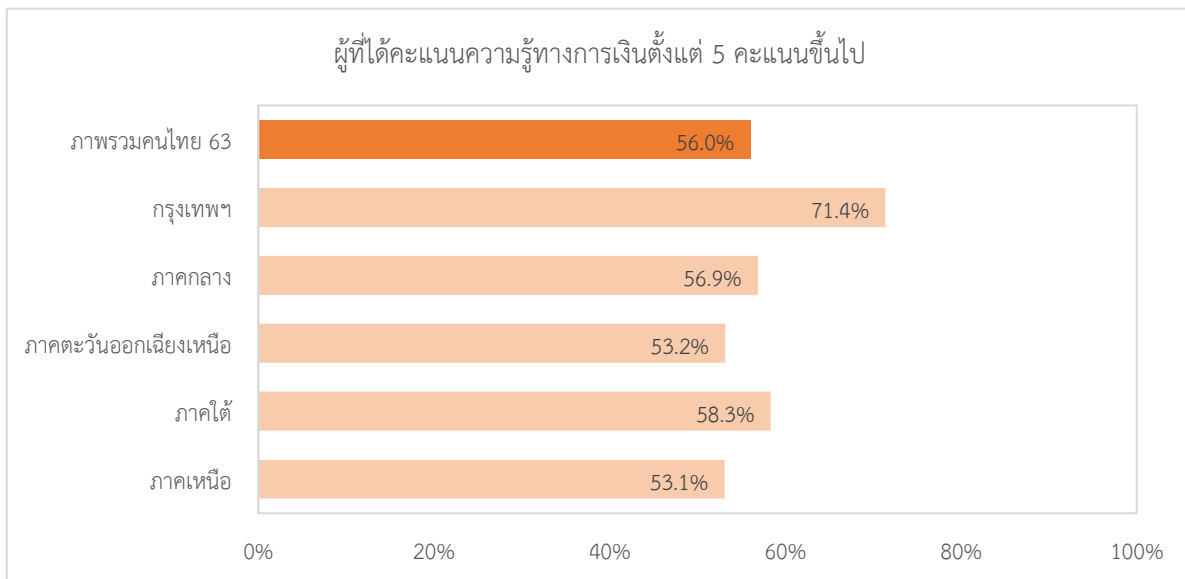
ภาคกลางและภาคใต้มีมีสัดส่วนผู้ที่มีคะแนนตามเกณฑ์ที่คาดหวังอยู่ใกล้เคียงกันโดยอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ทั้งนี้ ภาคกลางมีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติดีกว่าภาคอื่นแต่ยังคงส่งเสริมพฤติกรรมเลือกวิธีการออมให้เหมาะสม รวมถึงมีแนวโน้มแก้ปัญหาเงินไม่พอใช้ด้วยการกู้เงิน ส่วนภาคใต้ควรได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมเรื่องการชำระค่าใช้จ่ายให้ตรงเวลา

รูปที่ C1: สัดส่วนของผู้ที่มีระดับทักษะทางการเงินตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง (รายภูมิภาค)

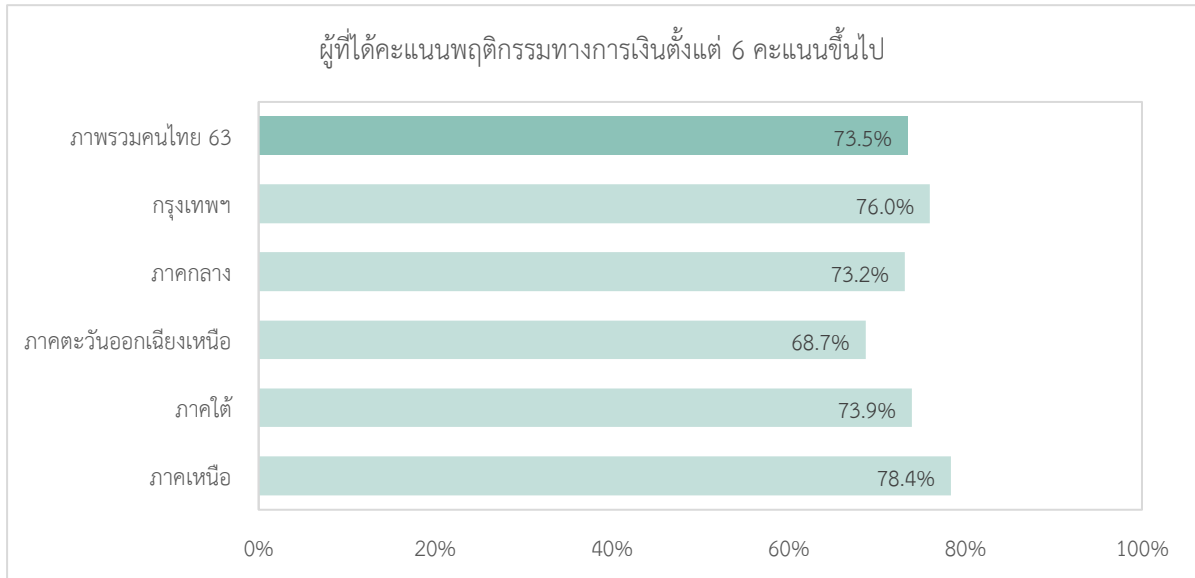
ที่มา: สํารวจโดยสํานักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ C2: สัดส่วนของผู้ที่มีระดับความรู้ทางการเงินตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง (รายภูมิภาค)

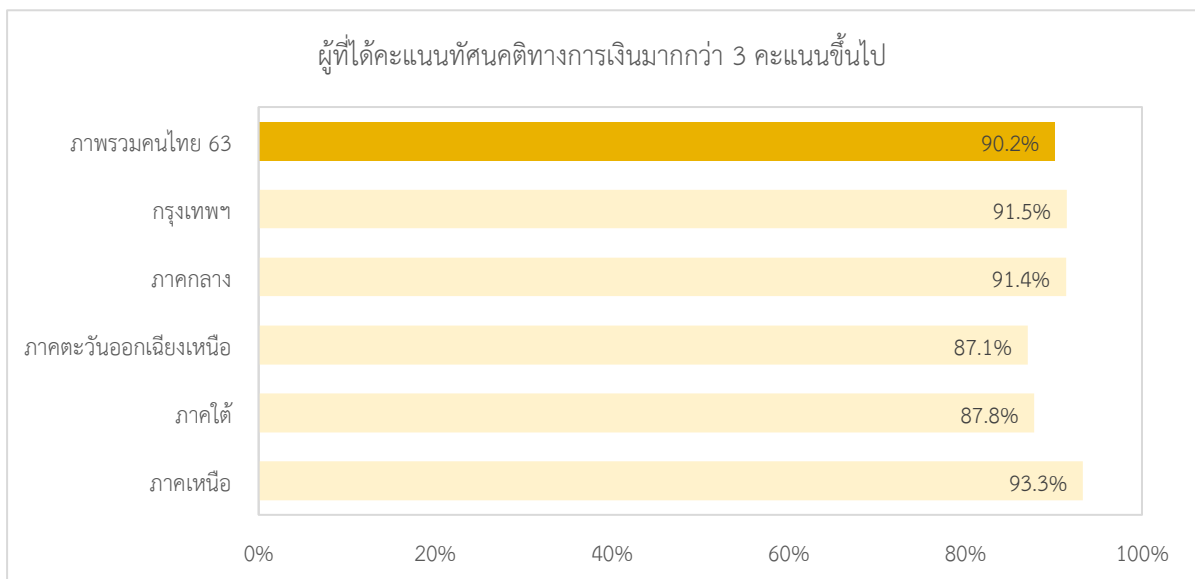
ที่มา: สํารวจโดยสํานักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ C3: สัดส่วนของผู้ที่มีระดับพฤติกรรมทางการเงินตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง (รายภูมิภาค)

ที่มา: สํารวจโดยสํานักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

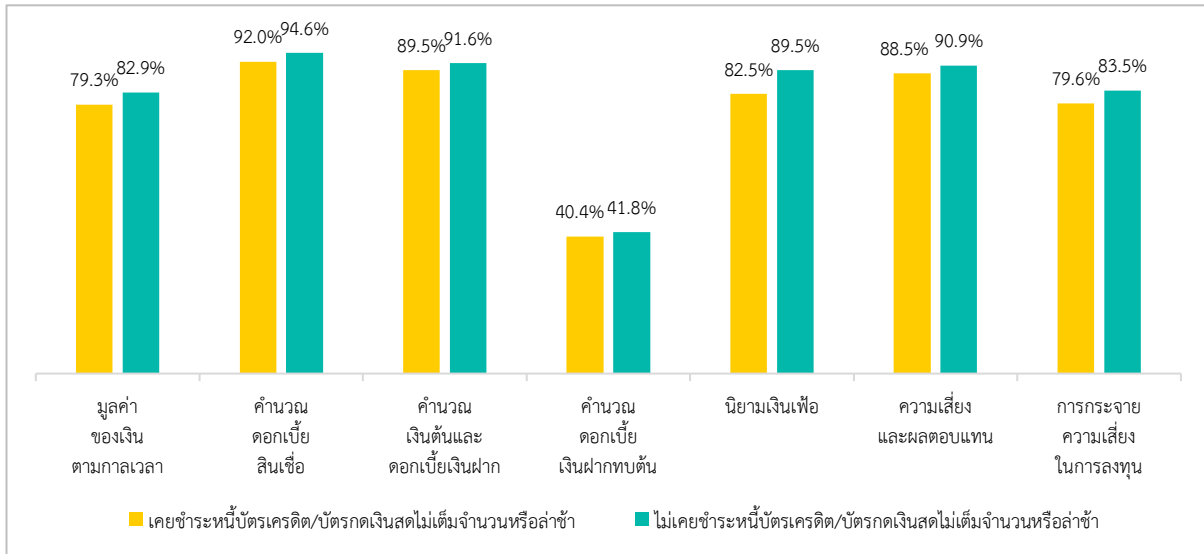
รูปที่ C4: สัดส่วนของผู้ที่มีระดับทัศนคติทางการเงินตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง (รายภูมิภาค)

ที่มา: สํารวจโดยสํานักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

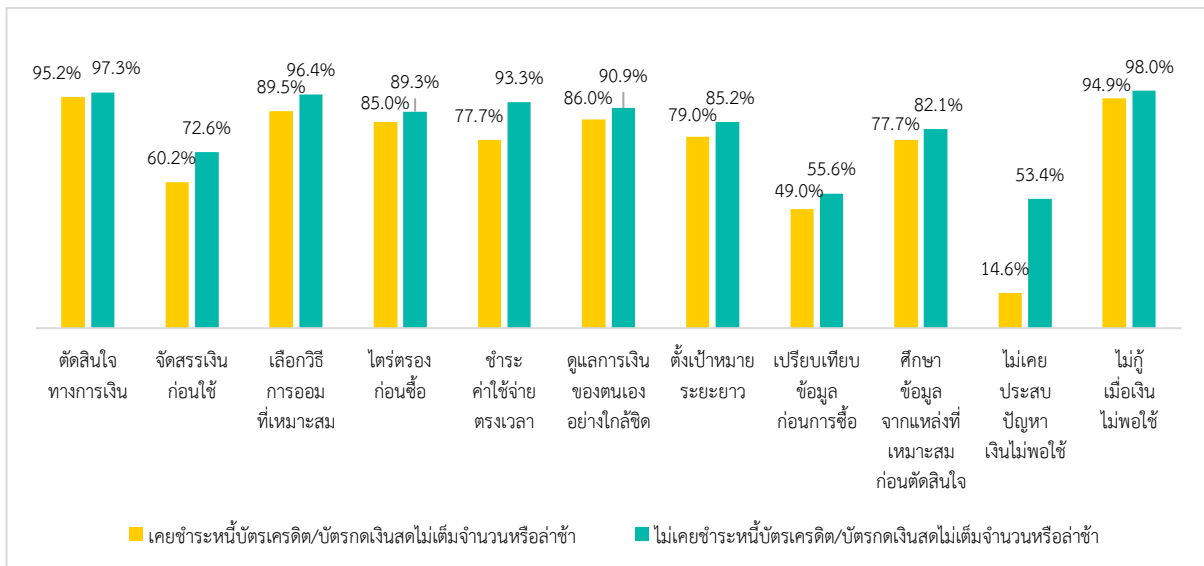
ภาคผนวก D: การวิเคราะห์คำถามบริบทเรื่องการจ่ายชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรกดเงินสด

รูปที่ D1: เปรียบเทียบร้อยละของคะแนน ด้านความรู้ทางการเงิน (รายข้อ)
จำแนกตามพฤติกรรมการจ่ายชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรกดเงินสด

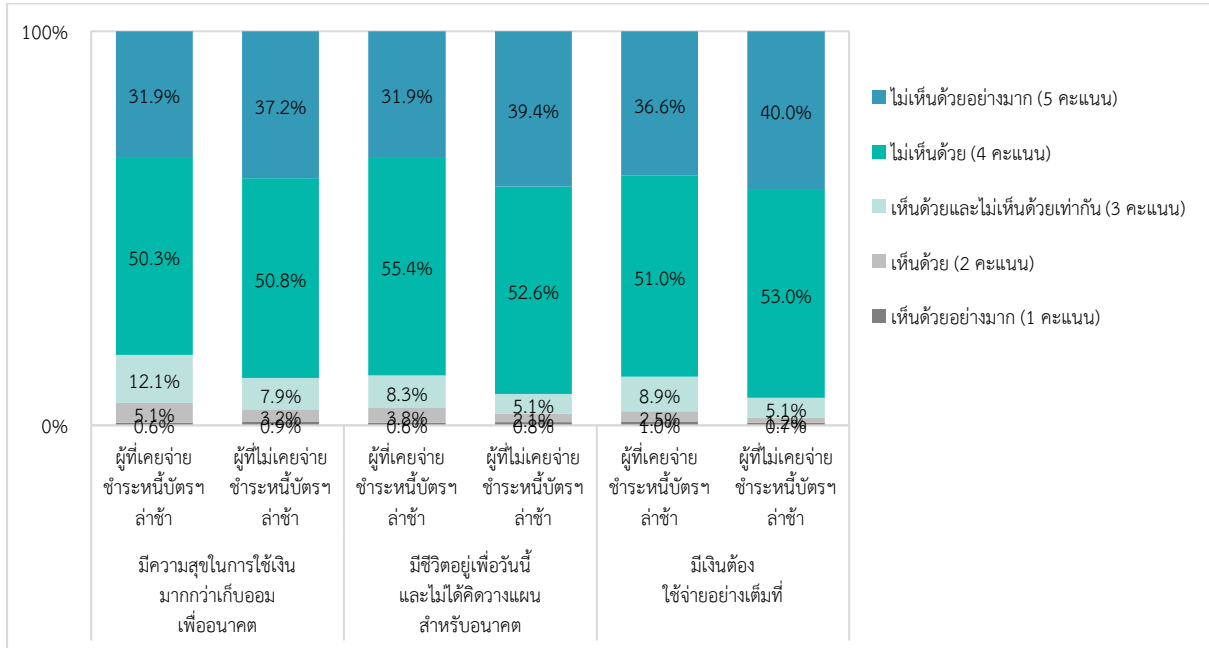
ที่มา: สํารวจโดยสํานักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ D2: เปรียบเทียบร้อยละของคะแนน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (รายข้อ)
จำแนกตามพฤติกรรมการจ่ายชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรกดเงินสด

ที่มา: สํารวจโดยสํานักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ D3: เปรียบเทียบร้อยละของครัวเรือนที่ได้คะแนน ด้านทัศนคติทางการเงิน (รายข้อ)
จำแนกตามพฤติกรรมการจ่ายชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตเงินสด

ที่มา: สํารวจโดยสํานักงานสถิติแห่งชาติ คํานวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

เพื่อความป็นอยู่
ที่ยั่งยืนของคนไทย

